

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2018

Martina Vlačíhová

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

**Dopady rozvodů na životní situace, životní strategie vysokoškolských
studentů a na jejich postoje k rodičovství a manželství**

Bakalářská práce

Autor: Martina Vlačíhová

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Hradec Králové, 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením PhDr. Miroslava Joukla, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 26. 06. 2018

Martina Vlačihová

Zadání bakalářské práce

Autor: Martina Vlačihová

Studium: F14BP0233

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Název bakalářské práce: **Dopady rozvodů na životní situace, životní strategie vysokoškolských studentů a na jejich postoje k rodičovství a manželství**

Název bakalářské práce AJ: Impacts of Divorces on Life Situations, Life Strategies of University Students and their Attitudes towards Parenthood and Marriage

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce představuje empirické šetření. Cílem je prozkoumat dopady rozvodů na životní situace, životní strategie vysokoškolských studentů a na jejich postoje k rodičovství a manželství. Zkoumaným problémem je především zjistit, zda a jakým způsobem rozvod rodičů ovlivňuje jejich ekonomické podmínky, jak se projevuje v oblasti těch funkcí, které funkční rodina skýtá svým dětem, jaké cíle a postupy pro jejich dosažení plánují po absolvování vysoké školy, jaké jsou jejich postoje k manželství, partnerství, rodičovství. Zohledněny budou zejména genderové rozdíly, vazby na rodiče a širší rodinu a ekonomický status respondentů. Cíle empirického výzkumu bude dosaženo prostřednictvím kvalitativní metody s uplatněním techniky polostrukturovaných rozhovorů s informátory. Volba terénu a výběr vzorku budou upřesněny v průběhu řešení tohoto zadání.

Amato, P. R. 2000. "The Consequences of Divorce for Adults and Children." *Journal of Marriage and Family* 62 (4):1269-1287. Dudová, R., Š. Hastrmanová. 2007. Otcové, matky a porozvodová péče o děti. *Sociologické studie / Sociological Studies* 07:7. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Fialová, L., D. Hamplová, M. Kučera, S. Vymětalová. 2000. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. Praha: Sociologické nakladatelství. Glenn, Norval D., Kramer Kathryn B. 1987. "The Marriages and Divorces of the Children of Divorce." *Journal of Marriage and the Family* 49 (4): 811-825. Hamplová, Dana, Petra Šalamounová, Gabriela Šamanová (eds.). 2006. Životní cyklus. Sociologické a demografické perspektivy. Praha: Sociologický ústav AV ČR Chaloupková, J., P. Šalamounová. 2004. Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě. *Sociologické studie / Sociological Studies* 04:07. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Možný, Ivo. 2008. Rodina a společnost. Praha: Sociologické nakladatelství. Možný, Ivo. 1990. Moderní rodina. Mýty a skutečnosti. Brno: Blok.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Oponent: doc. Milan Tuček, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 5.12.2017

Anotace

Vlačihová, Martina. *Dopady rozvodů na životní situace, životní strategie vysokoškolských studentů a na jejich postoje k rodičovství a manželství*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2017/2018

Bakalářská práce pomocí empirického šetření prozkoumává dopady rozvodu na vysokoškolské studenty. Přesněji na jejich životní situace, životní strategie a jejich názory na manželství a rodičovství. Pod pojmem životní situace je zkoumána především rodinná situace, tedy jak plní rodina své funkce po rozvodu. Životní strategií jsou myšleny cíle a postupy týkající se manželství, rodičovství a ostatních individuálních cílů respondentů. Ke splnění daných cílů byly zvoleny dva soubory respondentů, respondenti s rozvedenými rodiči a respondenti pocházející z úplné rodiny, u kterých byly výsledky porovnávány. Byla využita kvalitativní metoda pomocí polostrukturovaného rozhovoru.

Klíčová slova: sociologie, rozvod, dopad rozvodu, životní situace, životní strategie, studenti vysokých škol

Annotation

VLAČIHOVÁ, MARTINA. *Impacts of Divorces on Life Situations, Life Strategies of University Students and their Attitudes towards Parenthood and Marriage*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové 2017/2018

Bachelor's this thesis examines the effects of divorce on university students using an empirical survey. More specifically on their life situation, life strategy and their opinion on marriage and parenthood. By the term living situation is examined primarily family situation and how it fulfills its functions after divorce. Life strategies are meant objectives and procedures related to marriage, parenting and other individual goals of respondents. Two groups of respondents, respondents with divorced parents, and full-family respondents were compared to meet the aims. A quality method was used using a semi-structured interview.

Keywords: sociology, divorce, impact of divorce, life situation, life strategies, college students

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce PhDr. Miroslavu Jouklovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce a za cenné připomínky.

Obsah

Úvod.....	10
1. Rodina.....	11
1. 1. Typy rodiny.....	14
1. 2. Funkce rodiny	15
1. 3. Manželství.....	17
2. Rozvod.....	19
2. 1. Vývoj demografických jevů v ČR	19
2. 2. Teorie o důvodech změn demografických jevů.....	22
3. Dopady rozvodů.....	25
4. Hodnoty	27
4. 1. Hodnoty mládeže	28
5. Životní situace.....	31
6. Životní strategie	33
6. 1. Představy mladých lidí o jejich životních drahách	34
7. Výzkumná část.....	35
7. 1. Kritéria výběru.....	35
7. 2. Jednotka analýzy.....	36
7. 3. Cíl výzkumu a výzkumné otázky.....	36
7. 4. Výzkumná metoda	37
7. 5. Charakteristika respondentů	38
7. 6. Analýza dat	40
7. 6. 1. Jaká je životní situace respondentů?	40
7. 6. 2. Jaká je rodinná situace respondentů?.....	42
7. 6. 3. Jaké názory má respondent na rozvodovost v České republice, na manželství, rodčovství a rozvod?.....	47
7. 6. 4. Jaké jsou životní strategie respondentů?.....	53

7. 6. 5. Jakou oporu respondent nachází u svých rodičů (v případě rozvedených rodičů po jejich rozvodu)?	59
Závěr	61
Seznam zdrojů.....	65
Příloha	69
Příloha č. 1 - scénář rozhovorů	69
Příloha č. 2 - ukázka rozhovoru s respondentem 3R	71

Úvod

Změny ve společnosti, politice a legislativě jako ekonomická i celková nezávislost žen, zvyšující se životní prosperita, rozvod nepředstavující sociální stigma, upřednostnění osobní spokojenosti před udržením manželství a hledání ve vztahu hodnotu a smysl, legislativní zjednodušení rozvodu a mnoho dalších změn vedlo k zvyšující se míře rozvodovosti. [Giddens 1999]

Úhrnná míra rozvodovosti v ČR se od roku 2000 stále pohybuje v rozhraní 40 - 50 % [ČSÚ 2017a online]. Nejen tato vysoká procenta přispívají k vyššímu zájmu o toto téma. Dalším důvodem jsou i negativní dopady na aktéry rozvodu, jejich děti a v některých případech i na širší rodinu, které mohou mít i dlouhodobý charakter.

Právě to je důvod, proč se tato práce zabývá tématem dopadů rozvodů na životní situace, životní strategie vysokoškolských studentů a na jejich postoje k rodičovství a manželství.

Studenti na vysoké škole už jsou takřka dospělí lidé, kteří si začínají uvědomovat, co reálný život obnáší, placení nájmu, energií, výběr a nákup potravin a drogerie, úklid domácnosti, zodpovědnost sám za sebe. Hledají si vážnější a dlouhodobější vztahy, mají realističtější představu o své situaci, budoucnosti a svých plánech nežli tomu bylo v jejich mladším věku. Většina má zkušenosti s prvními plnohodnotnými vztahy a mohou lépe pochopit a hodnotit vše, co se dělo v době rozvodu rodičů. Vysokoškolští studenti začínají být ekonomicky aktivní a sami rozhodovat o svých financích, což jsou další cenné zkušenosti, které jim pomohou zhodnotit rozvod i z této stránky. K rozvodu nepochybně patří otázky rozdělení majetku a finanční podpory potomků, která v případě studentů určitých oborů je velice náročná. Toto vše jsou situace, které jim poskytnou nový náhled na prožitý rozvod.

Bakalářská práce si klade za cíl zjistit, zda a jak rozvod rodičů ovlivňuje životní situace, životní strategie a cíle vysokoškolských studentů. Dále jaký měl dopad na jejich názory ve věci manželství, rodičovství a rozvodu. V rámci řešení výzkumného problému nebylo účelné řešit problém z pohledu genderu a širší rodiny, což bylo výsledkem dohody s vedoucím práce.

1. Rodina

Rodina s charakteristikou sociální instituce je primární sociální skupina, která tu byla už od počátku lidstva.

Velký sociologický slovník definuje rodinu jako obecně původní a nejdůležitější společenskou skupinu a instituci, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou. Jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, resp. socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje. [Velký sociologický slovník 1996: 940]

Giddens popisuje rodinu jako skupinu osob přímo spjatých příbuzenskými vztahy, jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí. Příbuzenství je vztah, který vzniká buďto sňatkem, anebo pokrevními vazbami v otcovské či mateřské linii. [Giddens 1999: 156]

Přestože se dlouhou dobu považovala za morfostatickou instituci se tradiční rodina začala proměňovat a dále se mění. [Možný 2006: 21]. Změny, které vedly k této proměně, jsou uvedeny v kapitole manželství. Z tradiční rodiny se stala rodina moderní a následně postmoderní, s jejími typickými znaky.

Tabulka 1. *Základní charakteristiky tradiční, moderní a postmoderní rodiny*

	Tradiční	Moderní	Postmoderní
Struktura	Široká vícegenerační	Nukleární manželská	Variabilní individualizovaná
Základní kapitál	Ekonomický	Ekonomický, sociální, kulturní	Sociální, kulturní
Legitimizace	Sex, děti	Děti	Nelegitimizuje
Role	Komplementární hierarchizované	Segregované, komplementární	Individualizované
Funkce	Univerzální	Statusotvorné, citové	Citové
Autorita	Otec	Otec – matka funkčně segregované	Individualizovaná, slabá
Reprezentace diskursu	Náboženský, církvní	Občanský	Masmediální
Mezigenerační přenos	Patrilineární, autoritativní	Demokratický, smíšený	Slabý

Zdroj: Možný 2006: 23

Klasická nukleární rodina, tedy manželé a jejich děti, je dnes nejběžnější představou o rodině, přestože je tento typ jen asi u čtvrtiny domácností v Evropě. [Možný 2006: 25] Dnešní rodina má mnoho podob, jako například kohabituující pár s dětmi, prarodiče vychovávající vnouče, pár s adoptovaným dítětem nebo pár stejného pohlaví a proměňuje se stejně rychle jako jiné aspekty života v postmoderní době.

Vývoj sociologie rodiny a k němu patřící přehled sociologických teorií uvádí ve své knize sociologie rodiny Ivo Možný. Jednotná sociologická teorie rodiny není. Ze sociologů, kteří se věnovali sociologii rodiny v začátcích, je vhodné zmínit Henryho Sumner Maina, Frédérica Le Playe a Émile Durkheima. [Možný 2006: 30–40]

Významnými osobnostmi počátků české sociologie rodiny jsou Tomáše G. Masaryk, Emanuel Chalupný, Inocent Arnošt Bláha a Otakar Machotka. [Možný 2006: 41–50]

Rodina v teorii individualizace

Na přelomu 80. a 90. let, kdy česká republika prochází obdobím velkých změn, se v Evropě objevuje debata o transformaci společnosti k individualizaci. Jména jako Jürgen Habermas, Niklas Luhmann, Norbert Elias, Antony Giddens, Ulrich Beck či Zygmunt Bauman a mnoho dalších méně známých sociologů k této rozpravě přispívají. Sociologická obec v čele se zmíněnými sociology nazývá tuto přicházející dobu dobou postmoderní, dobou reflexivní modernizace nebo také pozdní modernitou. [Možný 1999: 200-201].

Postup od tradičních sociálních forem, vazeb (tradiční vztahy nadvlády a materiální závislosti) a jistot k individualizaci, kde si jedinci vybírají a tvoří svůj život sami, popsal Ulrich Beck. [Beck 2004: 206]

Důvody založení rodiny jako byla reprodukce populace nebo jiná podpora společnosti, vymizely a objevil se nový zásadní cíl a to uspokojování citových potřeb partnerů, nikoliv jejich potomků. Rodina je tedy „vedlejším produktem“ této snahy. [Matoušek a kol 2003: 181]

Partneři tedy uzavírají svazky nebo manželství na základě vlastní volby vycházející z romantické lásky a sexuální přitažlivosti, což je nazýváno citovým individualizmem. [Giddens 1999: 165]

Zygmunt Bauman popisuje soudobou společnost a změny v ní jako „tekutou modernitu“ do které patří i další jeho pojem „tekutých vztahů“.

Identita skutečně postmoderního jedince je typická svojí rychlou proměnlivostí v její základní podstatě, což vlastně ukazuje určitou absenci identity. V mezilidských vztazích je situace velice podobná. Vztahy jsou dnes stejně tvárné jako profese, obor studia nebo stávající práce. Vztah či manželství dnes nejsou zakládány jako nedotknutelné a nezměnitelné instituce trvající až do konce života, ale jejich trvání je podmíněno uspokojováním potřeb. Nezrušitelné svazky se v současnosti jeví stejně beze smyslu jako podepsaní šeku s neuvedenou částkou a jsou brány jako poškození autonomie jedince. [Bauman 2006: 35]

Pojem „souběžná láska“, vymyšlený Anthony Giddensem pro charakteristiku formy intimních vztahů mezi lidmi, je svazek zakládáný pouze pro vlastní prospěch. Dále je citovým aspektem „čistého vztahu“, který není zatížený instrumentálními funkcemi vůči jiným částem života a kde je cílem samotný vztah. Proto by nedávalo smysl ve vztahu či manželství, který přestal poskytovat uspokojení, pokračovat. [Giddens citován in Bauman 2006: 35–36]

1. 1. Typy rodiny

Typy rodin můžeme rozdělit podle generací žijící v jedné domácnosti:

- Nukleární neboli jádrová je rodina, kterou tvoří pár a jejich děti žijící v jedné domácnosti.
- Rozšířená rodina je rodina, kde spolu s párem vychovávajícím dítě žijí i ostatní příbuzní. [Giddens 1999: 150-165]

Podle struktury:

- Úplná rodina je typ rodiny, kde v jedné domácnosti žijí dvě generace, rodiče a děti, kteří nejsou ekonomicky aktivní, a s níž nežijí žádní jiní příbuzní.
- Neúplná rodina je rodina s jedním rodičem a dětmi, kteří nejsou ekonomicky aktivní a kde nežijí jiní příbuzní. [Hamplová et al. 2007: 115] Důvod vzniku může být například rozvod, rozchod, opuštění rodiny jedním z partnerů, úmrtí partnera, adopce pouze jednou osobou. [Národní zpráva o rodině, online] Jako neúplná rodina se někdy považuje i bezdětný pár.
- Orientační rodina, jinak také nazývána primární, je rodina, kde jedinec vyrůstá.
- Prokreační, někdy nazývána jako sekundární rodina, je naproti tomu rodina, kterou jedinec zakládá v dospělosti počnutím vlastních dětí s partnerem. [Jandourek 2007: 207]

Podle míry plnění jejích funkcí:

- Funkční rodina plní řádně všechny funkce. Vývoj dětí a život rodiny probíhá v té nejideálnější formě.
- Afunkční rodině se daří plnit pouze některé funkce, ale tato skutečnost vážně nenarušuje rodinný život ani vývoj dětí.
- Disfunkční rodina nezvládá plnit funkce v takovém rozsahu, že to těžce narušuje socializaci dětí a tato situace vede k rozpadu rodiny zevnitř. [Kraus, Poláčková et al 2001: 79]

1. 2. Funkce rodiny

Biologicko-reprodukční funkce

Biologicko-reprodukční funkce je bezpochyby podmiňující funkcí pro vznik rodiny a je také velmi důležitá z hlediska společnosti i státu. Společnost i stát potřebuje stabilní reprodukční základnu, což je zásadní pro udržení vybudované úrovně a pro další budoucí rozvoj. [Kraus, Poláčková et al 2001: 79]

Z tohoto důvodu státu není lhostejná péče o rodinu a aktivně se pomocí rodinné politiky snaží vytvořit ve společnosti takové prostředí, kde je pro rodinu co nejjednodušší prospívat a přivádět na svět děti to legislativní i nelegislativní cestou. [Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR 2008 online]

Dále reguluje projevy sexuality a tím omezuje šíření STD (Sexually Transmitted Disease) a přispívá k celkově zdravější populaci.

Pro jedince je přínos biologicky-reprodukční funkce spatřován v uspokojování potřeb biologických, sexuálních a v potřebě pokračování rodu. [Kraus, Poláčková et al 2001: 79]

Sociálně-ekonomická funkce

Ekonomicky aktivní členové umožňují zabezpečení finančních příjmů rodiny nejen na základní potřeby, ale také na kulturu, sport, vzdělávání, koníčky a vše další co je dnes potřeba k běžnému životu.

V různých situacích, ať už běžných nebo výjimečných, se rodina rozhoduje, jak bude postupovat v případě příjmů, výdajů, majetku nebo investic a plán následně realizuje. Tyto situace a jejich řešení potomci vnímají a je to zkušenost ovlivňující jejich finanční gramotnost.

Přerozdělování v rámci rodiny tak má významný sociální charakter – zdroje i výdaje mají odlišný charakter. Rodina se zde chová jako autonomní systém s výraznými prvky solidarity. [KRAUS, POLÁČKOVÁ et al 2001: 80]

V ekonomice státu je rodina jedním z hlavních aktérů pro fungování a rozvoj. Členové rodiny se výkonem svého povolání, spotřebou statků a služeb podílí na většině trhů. Pro dnešní konzumní společnost je spotřeba důležitý faktor a může se zdát, že je i tím nejdůležitějším faktorem. Na druhou stranu je mnoho lidí a institucí, kteří se proti těmto poměrům ve společnosti snaží bojovat. [KRAUS, POLÁČKOVÁ et al 2001: 80]

Socializačně výchovná funkce

V rodině začíná socializace dětí, a proto má zásadní vliv na jejich vývoj. Je to proces osvojování hodnot, norem, chování, jazyka, základních kulturních návyků, vzdělání, učení se sociálním rolím a sociabilitě ve společnosti. Proces socializace není pouze působení rodičů na dítě, ale je to interakce všech členů rodiny pozitivními i negativními vlivy. V dnešní době, kdy se prodlužuje soužití generací, je vhodné zmínit i vliv mladší generace na starší. V důchodovém věku jedinců, kdy pomalu ustupují sociální vztahy, je socializace v rodině velice významná pro jejich život. Přesto se nejvyšší důraz klade na socializaci dětí z důvodu důležitosti pro jejich osobní a sociální rozvoj, integraci do rodiny a formování primární skupinové identity.

Dítě od narození a po celou dobu života v rodině přijímá velmi široké spektrum nejrůznějších informací a aktivně je zpracovává v souladu se svými přirozenými vlohami, biologickými a psychickými potřebami, se svými zkušenostmi, ale i s hodnotovými orientacemi a vzory, jimiž jsou pro dítě především rodiče a starší sourozenci. Dítě

v socializačním procesu tedy nezůstává pasivním článkem, uplatňuje také svou vůli, své zájmy, přání, orientace. [Kraus, Poláčková et al 2001: 80,81]

Hlavním úkolem socializačního procesu je praktická příprava na samostatný všední život. V současnosti může být na jedince vytvářeno rozličné působení vlivem socializačních činitelů jako je rodina, škola, masová media a další. Je na samotném člověku jaké vlivy s jakou mírou bude internalizovat. [Kraus, Poláčková et al 2001: 80,81]

Funkce sociálně-psychologické podpory

V každé rodině je jasně patrná hodnotová orientace a psychická atmosféra, která ovlivňuje všechny členy. Vědomí že individuum patří k sociální skupině tzv. pocit sounáležitosti a možnost identifikovat se se skupinou hraje důležitou roli ve vývoji nejmladších členů, ale i v životech členů dospělých. Prostřednictvím této funkce jsou uspokojovány emocionální potřeby jedinců, a je vytvářeno vřelé rodinné klima, do kterého mimo jiné patří budování pocitu bezpečí (ochranná funkce). Každý člen hledá v rodině oporu a pocit vzájemného porozumění. V plnění citové funkce je rodina sociální institucí nezastupitelná. [Kraus, Poláčková et al 2001: 80,81]

1. 3. Manželství

Muž a žena zakládají svazek po předchozím vzájemném poznání pomocí dohody, která může být vyslovená i nevyslovená, ale i právně stvrzená jako manželství. [Možný 2006: 114]

„Podle zákonů české republiky je manželství trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.“ [Zákon č. 89/2012 Sb. Online]

Spolu se společností a institucí rodiny i manželství prošlo řadou změn. Od přesvědčení o nezrušitelnosti tohoto svazku, a výběru manžela nejčastěji hlavou rodiny, až po dnešní liberální podobu s možností rozvodu a přesně nedefinovanými genderovými rolemi.

Zásadní změny v rodině a manželství

V době, kdy bylo křesťanství hlavní institucí, určující společenská pravidla byl právně schválený sex pouze mezi manželi. Změna těchto pravidel spočívala v legitimizaci předmanželského sexu a následně došlo i k diskuzi o výhradním právu na sex ze strany manžela či manželky.

Nově objevené spolehlivější metody antikoncepce (hormonální antikoncepce, tělísko či vasektomie) od sebe oddělily sex a početí, a proto zůstal rodině monopol na reprodukci, ačkoliv byl předmanželský sex legitimizovaný. Na počátku 70. let 20. stol. se zvedá počet dětí, které nejsou narozeny manželským párům, a tehdy je zpochybněn i monopol manželství na plození dětí.

V tradiční rodině bylo rozhodnutí o budoucím manželovi na rodičích, čímž se rodina podílela na stabilizaci společnosti. Rodina brala tuto zodpovědnost na sebe z důvodu uchování společenského postavení, habitu a majetku.

Další změnou byla možnost rozvodu, která byla v době, kdy o těchto věcech rozhodovala křesťanská církev nemyslitelná. Poté, co se manželství stalo předmětem občanské smlouvy, se objevila i možnost výpovědi neboli rozvodu.

Po vzniku specializovaných institucí a prohlubování dělby práce rodina začala přicházet o mnoho svých dříve nezastupitelných funkcí. V první řadě bylo odtržení bydliště a místa práce. Muž tak byl někdy od rodiny oddělený kvůli místu pracoviště. Formální organizace a instituce zastoupili rodinu v mnoha jejích funkcích. Škola převzala vzdělávání dětí, masmédiá se s rodinou rozdělila o socializaci v hodnotách a životním stylu, nemocnice a sociální instituce pomohli rodině s péčí o staré, nemocné a postižené. Rodina se stala místem zábavy a citového bezpečí, které chrání své členy před okolním světem.

Dříve rodina nacházela svůj smysl v rození a výchově dětí. Potomků se rodil velký počet, ale množství dětí v rodině ovlivňovala vysoká úmrtnost. V polovině 20. století se objevila nová metoda antikoncepce a také bylo povoleno umělé ukončení těhotenství. Tyto dvě novinky se staly prostředkem k regulaci početí. Od poloviny 60. let se v západních zemích čísla porodnosti začala snižovat.

Velkým milníkem byla 50. léta, kdy práce přestala být pouze fyzická, a dala tak možnost ženám opustit domácnosti a vrhnout se do práce, což také hromadně dělaly. Péči o děti nahradily instituce a pro ženy se kariéra stala velice důležitou, jako pro jejich partery. [Možný, 1999: 19-22]

2. Rozvod

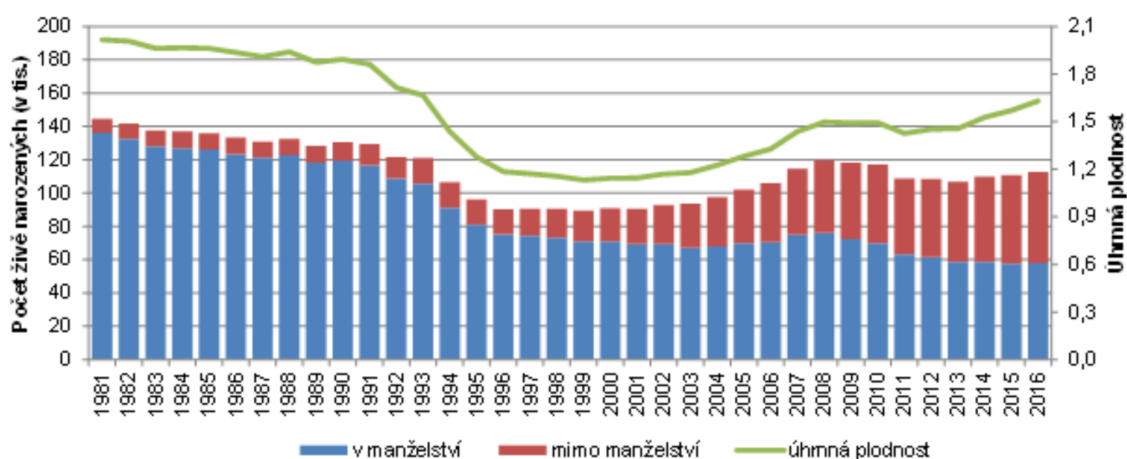
V nejširším smyslu slova je rozvod ukončení manželství právní cestou. Je to jen jeden ze způsobu zániku manželství, které definuje Občanský zákoník.

„Rozvod podle velkého sociologického slovníku lze chápat jako významnou událost v životě lidí s řadou sociálních důsledků, mezi něž patří zejména narušení fungování rodiny a výchovy dětí, ale často i výrazná změna ekonomického i sociálního statusu některých členů původní rodiny, změna jejich způsobu života, zaměstnání apod. Důsledkem rozvodu jsou tzv. neúplné rodiny, které se při rostoucím počtu a nepružné reakci společnosti na jejich potřeby stávají závažným sociálním problémem.“ [Velký sociologický slovník, 1996: 955]

2. 1. Vývoj demografických jevů v ČR

Demografické jevy v sociologickém pohledu jsou ukazatelem vývoje společnosti, společenských změn v makrostrukturálním pohledu, a projevem sociálního jednání v mikrostrukturálním měřítku. Jako příklad je vhodné uvést úmrtnost a naději dožití, což dokládá úroveň vyspělosti ekonomické, lékařské, sociální péče, rodinných vazeb a celkové kvality života občanů a celé společnosti. Rozvodovost a sňatečnost je klíčová pro pochopení pozice instituce manželství na významu norem týkajících se uzavření sňatku. Porodnost nám demonstruje "hodnotu dítěte", trendy v této věci a také úroveň sociální politiky a další. [Katrňák at al. 2010: 105] Pro tuto bakalářskou práci jsou zde rozebírány demografické jevy související se zaměřením této práce.

Graf 1. Živé narození a úhrnná plodnost, 1981-2016

Zdroj: ČSÚ 2017b online

Od konce 70 let se porodnost začala snižovat spolu s podporou státu populační politiky hlavně z důvodu, že klesaly počty dětí v třetích a vyšších pořadích. Prudký pokles byl zaznamenán od roku 1989 související se změnou politického režimu, který dosáhl svého minima v roce 1999 s 89 471 živě narozenými dětmi. [Demografie.info online] Tento pokles souvisel s poklesem sňatečnosti, která úzce souvisí s reprodukci, a také se samotným poklesem plodnosti vdaných žen a odkládáním manželství i rodičovství. [Fialová, L., D. Hamplová et al. 2000: 16–17]

Od tohoto minima se porodnost postupně zvyšovala s občasnými poklesy, až do roku 2008, kdy se narodilo 119 570 dětí a úhrnná plodnost dosáhla 1,50 živě narozených na jednu ženu. [ČSÚ 2009 online]

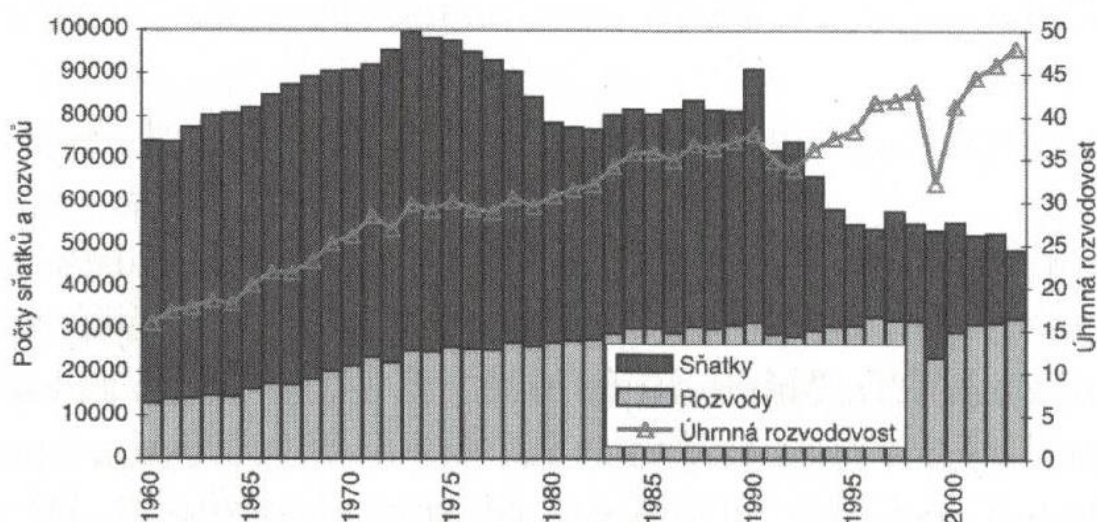
Dále se po dobu tří let počet narozených dětí snižoval do roku 2011, kdy byl jejich počet 108 673 živě narozených dětí, což je o 8,5 tisíce méně než v předešlém roce a mnohem výraznější pokles než mezi lety 2009-2010. Úhrnná plodnost spadla po třech letech na hodnotu 1,43 dítěte na jednu ženu. [ČSÚ 2012 online]

Rok 2016 přinesl o 1,9 tisíce více narozených dětí oproti roku 2015, což je 112 663 živě narozených dětí. Od roku 2011 jde o třetí meziroční růst v řadě a také o nejvíce narozených dětí od tohoto roku. Přesto se množství žen, které jsou v reprodukčním věku,

snižuje (od roku 2010), tak příčinou tohoto zvýšení je zesílení intenzity porodnosti. [ČSÚ 2017a]

Úhrnná plodnost v roce 2016 dosáhla hodnoty 1,63, což je nad hranicí 1,5, která je pokládána za hraniční hodnotu nízké porodnosti. Hodnota, na kterou se dostala úhrnná plodnost v roce 2016, ale stále není dost vysoká, aby zajistila prostou reprodukci populace. [ČSÚ 2017b] Průměrný věk matek v téže roku při narození prvního dítěte byl 28,2, u druhého 31,2 a u třetího 33,3 let. [ČSÚ 2017a]

Graf 2. Vývoj počtu sňatků a rozvodů a úroveň úhrnné rozvodovosti 1960-2003, ČR

Zdroj: Šťastná 2006, 176

Od 90 let 20 století počet uzavřených sňatků klesal. Pokles se zastavil v roce 2013 na hodnotě 43,5 tisíce. V dalších letech množství sňatků rostlo a v roce 2016 vstoupilo do manželství 50 768 párů. Tím byla překročena suma 50 tisíc sňatků, prvně od roku 2009. Průměrný věk žen při uzavření prvního manželství byl v roce 2016 29,9 let, zatímco u mužů byl 32,2 let.

V roce 2016 bylo 24 996 manželství rozvedeno, což je o 1,1 tisíce rozvodů méně než v minulém roce a tato hodnota je nejnižší od roku 2000. Mezi lety 2006 – 2016 docházelo k poklesu četnosti rozvodů, přesto tento pokles nebyl souvislý. Trend klesajícího množství rozvodů je z menší části zapříčiněn klesající rozvodovostí, ale přesto

faktorem, který tento trend ovlivňuje z větší části, je snižující se sňatečnost. „Z úhrnu rozvedených manželství bylo 58,9 % rozvodů manželství s nezletilými dětmi, kterých bylo celkem 22,9 tisíce.“ [ČSÚ 2017a] To ukazuje, že se dnes mnoho dětí potýká s rozvodem rodičů.

Od doby, kdy statistické evidence začaly být důvěryhodné, se projevuje stoupající tendence rozvodů. Rozvodovost v české republice se začala zvyšovat už v desetiletích před rokem 1989 oproti ostatním demografickým událostem, pro které byl tento rok rokem větších změn. Množství rozvodů ovlivnil liberální postoj zákonů a společenská tolerance k této věci. „V první polovině 50. let 20. století končila rozvodem desetina manželství. Hranice 30 % byla poprvé překonána v roce 1975 a na hodnotu 50 % vystoupala míra rozvodovosti v roce 2010, což bylo historické maximum. [Štyglarová, Kačerová, 2014. online] Výkyvy v této tendenci byly zapříčiněny změnami společenskými, ale i legislativními. [Možný 2006: 209]

V roce 2016 byla nejvyšší intenzita rozvodovosti mezi 5. až 9. rokem trvání manželství. Druhá nejvyšší intenzita se vyskytuje v období 0. až 4. roky po uzavření sňatku. Manželství v roce 2016 dosáhlo průměrné délky 13,1 let. [ČSÚ 2017a]

2. 2. Teorie o důvodech změn demografických jevů

V 50 letech se rodina snažila navrátit k ústřednímu postavení ve společnosti a obnovit dříve tradiční uspořádání pevnou hierarchii a funkčním uspořádáním. Z tohoto důvodu tuto dobu Možný označuje za „retročas“. Představa bílého plotu, rodinného domu s nejméně třemi dětmi a oddělenými, ale doplňující se mi rolemi muže a ženy, byla společensky schvalovaná představa o rodině. Navzdory tomuto schvalovanému obrazu rodiny se koncem tohoto desetiletí začala projevovat tendence snižující se porodnosti a naopak zvyšující se rozvodovosti.

V 60. až 70. letech začínají dospívat lidé, kteří se narodili po skončení druhé světové války v tzv. poválečném babyboomu, a vyrůstali právě v 50 letech. Právě rozpor mezi představou o tradiční rodině a realitou shledávali jako pokrytecký, a proto byla tato silná generace odhodlaná bojovat za svůj systém hodnot, pokládat zásadní otázky

společnosti, odmítat normy předchozí generace a nepřehlížet spory, které jejich rodiče záměrně neřešili. [Možný 2006: 20]

V západní Evropě v polovině 60. let 20. stol. došlo ke změně demografického chování nazývané „druhá demografická tranzice“. Podle van de Kaa se tato tranzice projevovala demografickými jevy jako například výrazným poklesem úhrnné plodnosti ze záchovné hranice 2,1, zvýšením rozvodovosti, snížil se počet sňatků z důvodu neplánovaného těhotenství, mladší generace dává přednost nesezdanému soužití a svatbu realizuje v pozdějším věku, nesezdané soužití preferují i jiné soubory jako rozvedení nebo ovdovělí, dobrovolná bezdětnost je častější. V české republice se podle některých sociologů druhá demografická tranzice začala projevovat po roce 1989. V období komunistického režimu drtivá většina mladých lidí uzavírala sňatky velmi brzy a krátce poté měli i děti, což bylo podle Katrňáka zapříčiněno normativními tlaky společnosti. V 80. letech byl průměrný věk nevěst 21,7 let a ženichů 24,5 let. [Fialová, L., D. Hamplová et al. 2000: 12] Většina lidí končila vzdělávání po dokončení střední školy či spíše učiliště a vzdělání na vysokých školách bylo dosažitelné jen pro malou část obyvatel. Mladí lidé měli velmi málo možností v seberealizaci a tak brzké založení rodiny bylo velmi běžné. Vysokoškolští studenti se často přizpůsobovali tomuto trendu ve společnosti a své rodiny zakládali už během studia. [Katrňák et al. 2010: 105]

Velký rozdíl je v rychlosti těchto změn, zatímco ve světě začaly v 60. letech a děly se velmi pozvolně, tak v České republice probíhají velmi rychle. [Fialová, L., D. Hamplová et al. 2000:13]

Změny, které vedly ke změně demografického chování, jsou přechod z manželství ke kohabitaci, proměna vnímání antikoncepce jako jednoúčelového prostředku k zabránění nechtěnému početí k prostředku, který umožňuje volbu, kdy otěhotnět a zda vůbec někdy dítě mít, dále posun od doby, kdy dítě bylo hlavním cílem páru k éře, kdy je cílem vztah a pak dítě a nakonec změna jednotvárné rodiny na rodinu s mnoha podobami. [Rabušic 2001: 177,178, 185]

Tuček uvádí, že změny demografických jevů jsou ovlivněny měnící se situací ve společnosti jako změnami v mužských a ženských rolích, změnou ekonomické funkce rodiny, a přizpůsobení rodiny diferenciaci domácností pod vlivem společnosti. [Tuček 1998: 8]

Pod vlivem vysoké rozvodovosti se stalo manželství nejistým a důvody k jeho uzavření se vytratily. „*Vysoká rozvodovost byla tedy nejdříve důvodem pro ještě vyšší rozvodovost, až nakonec díky ní došlo ke kolapsu jejího vlastního růstu díky poklesu sňatečnosti.*“ [Možný 2006: 209, 212]

Mladí lidé mají dnes mnoho možností týkajících se vztahů, proto se někteří autoři nepodivují nad klesající sňatečností. [Cherlin citován in Hana Hašková, Ladislav Rabušic 2005: 10. online] Někteří zastávají názor, že je nízká sňatečnost způsobena odkládáním manželství na pozdější věk a k jejímu růstu dojde, až tito lidé do manželství vstoupí. Jiní jsou toho názoru, že je to jedna ze změn způsobená demografickou tranzicí, ke které vedly změny strukturální, technologické a především změny hodnot ve společnosti. V partnerských vztazích začal být větší zájem o individualismus, sebevyjádření, demokratizaci a hédonismus. Hana Hašková, Ladislav Rabušic ve své studii z roku 2005 potvrdili Hypotézu Hoffmann-Nowotnyho o nízké míře sňatečnosti jako důsledku nízkých porodnostních aspirací mladých lidí. [Hana Hašková, Ladislav Rabušic 2005: 31. online]

Pro důvody změn v demografických jevech, jak už bylo naznačeno výše, nejsou názory jednotné. Hlavními tezemi jsou: změna hodnotových orientací u mládeže, kterou u nás zastává L. Rabušic, zhoršení ekonomických podmínek především u mladých lidí nebo kombinace obou faktorů podle M. Kučery. [Chaloupková, Petra Šalamounová 2004] Dále pak změny ekonomického a politického systému v ČR. Mladým lidem se otevřelo mnoho možností jako možnosti studia, cestování, podnikání, vytvořila se konkurence vlivem nově příchozích zahraničních firem a také se diferencovaly příjmy, což zapříčiňuje vyšší tlak na úspěch z důvodu dosažení chtěné životní úrovně. [Fialová, L., D. Hamplová et al. 2000]

3. Dopady rozvodů

Rozvod nepochybně ovlivňuje všechny jeho aktéry (otec, matka, dítě) a do určité míry i jejich blízké (přátelé, rodina). V dnešní době rozdíly mezi dětmi z úplné rodiny a dětmi z rodin rozvedených nejsou tak velké, jak tomu bylo v letech dřívějších. K tomu patrně dopomáhá fakt, že je rozvod v dnešní době více společensky přijímán a také větší snaha rodičů o zmírnění dopadu rozvodu na jejich dítě, jak popisuje ve své studii [Amato 2000]

Určit specifický dopad rozvodů na dítě je obtížné, jelikož se nám zde projevuje několik faktorů – věk, gender, ekonomická situace rodiny, sociální a psychické aspekty, intenzita konfliktu mezi rodiči atp. Odlišný dopad rozvodu bude mít jistě na malé dítě, na dítě v předškolním věku, na dítě školního věku, a na dítě věku studentského (střední škola, vysoká škola), což bude ovlivňovat jejich životní strategie a situace.

Obecně vzato se dá říci, že děti z rozvedených rodin dříve vstupují do manželství (zvláště pak ženy). Jejich náhled na manželství bývá pesimistický a rozvod volí jako únikovou cestu ze špatného vztahu. Před sňatkem většinou preferují kohabitující soužití. Spíše, nežli by zkusili manželství napravit, tak volí rozvod, což také dokládá stoupající míra rozvodovosti dětí z rozvedených rodin. Do jisté míry může být ovlivněn i jejich sexuální život, do kterého často vstupují v nižším věku oproti dětem z rodin úplných. Patrně si tím kompenzují nedostatek lásky a citu, které se jim nedostávalo (i z tohoto důvodu volí vstup do manželství v nižším věku). V knize od Hubatkové et al., se také uvádí, že dítě z rozvedené rodiny dosahuje celkově nižšího vzdělání a jeho životní standart je nižší. [Hubatková et al. 2012: 178–193]

Další, co je velmi důležité, je to, s kým a jak je dítě vychováváno. Jistě najdeme rozdíly ve výchově jen ze strany matky, jen ze strany otce a výchově probíhající prostřednictvím střídavé péče. Dle údajů z Českého statistického úřadu z roku 2015 skončilo dítě v péči matky v 17 699 případech (72,8% z celkového počtu rozhodnutí), do péče otce bylo dítě svěřeno pouze v 1 549 případech (6,4% z celkového počtu rozhodnutí) a do střídavé péče bylo dítě svěřeno v 3 443 případech (14,2% z celkového počtu rozhodnutí). [ČSÚ 2016 online]

V prvním případě, kdy dítě končí pouze s matkou, většinou dochází ke zhoršení ekonomické a sociální situace v rodině. V takto neúplné rodině přichází hlavní finanční příjem od matky, který bývá v porovnání s příjmem muže značně menší. Dítěti také schází otcovská role, přičemž v tomto okamžiku bývá socializační vliv pocházející od otce značně umírněn. [Šťastná 2006: 175–191]

V případě, kdy dítě žije pouze s otcem, většinou strádá po emoční stránce. Muž sice dokáže zajistit více materiálních věcí pro dítě, což se na první pohled může jevit jako pozitivní, ale vytrácí se zde cit a emoční aspekt, který je vždy větší u matky. Takové to děti (žijící pouze s matkou či otcem) jsou většinou socializačně ovlivněny. Dítě se socializuje obtížněji, a to z důvodu, že pouze jeden rodič plní úlohu živitele rodiny a zároveň má do rodiny přinášet i emoční, citové a další záležitosti, na které mu v dnešním konzumním životě nezbyvá energie ani čas. Dopad na dítě to má ve většině případů negativní, projev můžeme vidět ve zhoršeném chování, zhoršení se ve škole atp. [Hubatková at al. 2012: 178–193]

Na druhou stranu se můžeme ale i dočíst o přínosu rozvodů, např. v práci od Amata. Ten tvrdí, že dítě naváže více emoční a osobitější vztah s pečujícím rodičem, a to zejména jedná-li se o dívky v péči matky. Ovšem neměl by být opomíjen kontakt s nepečujícím rodičem. [Amato 2000]

V další studii od Amata je uvedeno, že pokud se dítě vídá s rodičem, který opustil domácnost, tak obecně vykazuje méně problému a dosahuje lepších výsledků ve škole. [Amato, Gilbreth 1999]

Rozvod také mohou brát děti pozitivně a to pokud je intenzita konfliktu mezi rodiči velká a celkově je konflikt na venek velmi patrný. V takové to rodině se dítě necítí šťastně, rodinné prostředí na něho nepůsobí příjemně. Rozvod poté vidí jako pozitivní cestu, jak se z tohoto problému vymanit. [Amato 2000]

Celkově vzato se dítě v rozvedené rodině ocitá v nevýhodné společenské roli. Jeho socioekonomický status bývá ve většině případů nižší než u dětí z úplných rodin. Taková to neúplná rodina má celkově nižší příjmy, což samozřejmě ovlivní i budoucí studia dětí. Jeden rodič si většinou nemůže dovolit sponzorovat své dítě na vysoké škole, jelikož takový to život bývá velmi nákladný. Děti z rozvedených rodin ve větším procentu končí studium na střední škole, což poté vede k tomu, že se spokojí s prací, která má nižší

sociální status, tedy i ve většině případů nižší příjem. To má za následek nižší socioekonomický status ve společnosti. [Šťastná 2006: 175–191]

Jak ve své práci uvádí Jaroslava Hasmanová Marhánková, šance, že dítě z rozvedené rodiny nastoupí na vysokou školu, se postupně zvyšuje. Je to ovšem podmíněno tím, že všechny děti z nerozvedených rodin budou mít přístup na vysokou školu zajištěn. Tento fakt začíná být stále silnější vzhledem k tomu, že se v České republice rozvádí již polovina uzavřených manželství. [Hubatková at al. 2012: 178–193]

4. Hodnoty

Problematikou hodnot se zabývali velké osobnosti jako É. Durkheim, M. Weber, V. Pareto, T. Parsons a mnoho dalších. Jednou z nejvíce diskutovaných studií je *Silent Revolution* od R. F. Ingleharta, která se zabývá změnami hodnotových orientací. Tato studie byla publikována v roce 1977 a obsahovala Inglehartův názor o přechodu hodnot materialistických k hodnotám postmaterialistickým. [Zdeněk 2017. online]

M. Weber říká, že *„hodnota je to, co je schopno stát se obsahem postoje vyjádřeného ve vědomě členěném pozitivním nebo negativním soudu, něco, co se u nás uchází o platnost a čehož platnost jako h. uznáváme, odmítáme nebo hodnotově posuzujeme v nejrozmanitějších spletutých souvislostech. Axiologicky racionálně jedná ten, kdo jedná, aniž by bral v úvahu předvídatelné účinky svých činů, podle svého přesvědčení o tom, co od něj požadují povinnost, důstojnost, krása, náboženského poslání, zbožnost nebo důležitost nějaké věci, lhostejno jakého druhu.“* [M. Webber ve Velký sociologický slovník, 1996: 375]

V dnešní společnosti je hodnotový systém spíše zaměřen na autonomii než na materiální a symbolické dědictví, jak tomu bylo dříve. Proto má rodina i jednotlivec větší možnost ovládat svůj osud. Změny objektivních podmínek jako liberalizace legislativy a vynález antikoncepce také přispěly k uskutečňování této možnosti. Právě možnost ovládat svůj osud se projevuje odmítáním instituce manželství a odmítáním přesně danými rolemi muže a ženy. Lidé dnes vidí hodnotu v uspokojování potřeb prostřednictvím vztahu. Vztah sám o sobě hodnotou není. Rodina má přinášet uspokojení (štěstí) každému členu individuálně na rozdíl od dřívějšího ideálu „šťastné rodiny“, který je na ústupu. Dále se snižuje důležitost závislosti jedince na jiných lidech a institucích.

Muži a ženy se nechtějí měnit a potlačovat své já kvůli rodině. Manželství je bráno jako rigidní forma vztahu a tím přestává být lákavé, zatímco nesezdané soužití je mnohem otevřenější k individuálním potřebám partnerů, a proto je více oceňováno. Zvláště při touze opuštění vztahu není jedinec svazován institucí, morálními principy, vnějšími požadavky ani složitostmi rozvodu. [Singly 1999: 88–89, 91]

4. 1. Hodnoty mládeže

Významnou publikaci o hodnotových preferencích, strukturách hodnot a hodnotových orientacích s názvem *Proměny České Mládeže* napsal Petr Sak. Z knihy založené na empirických výzkumech byla vybrána pouze některá data relevantní pro tuto bakalářskou práci. Ve svém výzkumu popisoval generaci, která své mládí prožívala v 80. a 90. letech 20. stol. Většinovým vzorkem byli lidé v rozmezí 15 až 30 let.

Společnost participuje na tvorbě hodnotového systému mladých lidí prostřednictvím záměrného, ale i nezáměrného působení. Pro přenos hodnot je typické, že je obousměrný. Petr Sak pojmenoval působení jako intencionální a funkcionální působení. Na utváření hodnotového systému má většinou silnější účinek funkcionální působení. Důvodem toho jevu je že jedinec se chce svobodně rozhodovat o svém životě a nechce být „omezován“ výchovou. Z hodnotového systému společnosti mládež interiorizuje jen některé hodnoty. Hodnoty, které přejmou, musí být hodnoty ve společnosti živé nebo alespoň musí být živé podle jejich uvážení. Mladí lidé přebírají pouze názory, postoje, hodnoty a ideje, které jsou z jejich pohledu přínosné, reprodukovatelné a mají oporu v sociálních subsystémech. V opačném případě je nepřebírají. Po vybrání hodnot, které splňují předchozí „podmínky“ hodnoty interiorizují, transformují a reprodukují. *Hodnotový systém mladé generace proto představuje modifikovaný, inovovaný a aktuální situaci odpovídající hodnotový systém celé společnosti.* Mladí lidé jsou nositelé změn a inovací nejen hodnotového systému, ale i v jiných oblastech života. Hlavní roli hráli například v procesu computerizace. Mládež je i zřetelným článkem negativních jevů a procesů. [Sak, 2000: 14, 39, 64, 65]

Ve výzkumech Petra Saka byla použita metodika seřazování hodnot podle respondenta od nejdůležitější po nejméně důležitou zkombinovaná s metodikou, kde respondent přiřazuje hodnotám význam prostřednictvím pětistupňové škály. Úroveň 1 byla nejméně významná, zatímco úroveň 5 byla nejvýznamnější. Pomohlo se tak

zamezit nevědomosti o rozdílu mezi jednotlivými hodnotami. Baterie otázek v prvním výzkumu měla 16 hodnot, ale respondent mohl další doplnit, proto měla baterie otázek v konečném výzkumu 23 hodnot.

Hodnotové preference mládeže ve věkové kategorii 15–30 let

První místo zaujímá zdraví s indexem 4,83, druhé místo mír s 4,59, na třetím místě je láska s 4,57. Dále na čtvrtém místě je životní partner s indexem 4,55, na pátém místě je životní prostředí s indexem 4,55, šesté místo patří přátelství s indexem 4,44 a na místě sedmém je rodina a děti s indexem 4,43.

Láska je velmi abstraktní pojem, ale z hodnocení mládeže můžeme vidět, že je pro ně velice důležitá. Láska vytváří nejsilnější spojení mezi jedincem a jiným člověkem a zároveň individuem a společností. Právě láska vede k zdolání hranicím vlastního ega, je hybnou silou aktivit člověka, které by jinak nebyly uskutečněny. Láska není pouze prostředkem k reprodukci, ale dnes je povznesena i na lásku k lidskému bytí (láska k lidstvu, živým tvorům, přírodě, životu). U respondentů 15–18 láska zaujímá stejné pomyslné 3 místo, ale s malým rozdílem indexu (index 4,53).

Zatím co u kategorie 15 až 30 let je životní partner na čtvrtém místě, tak u kategorie 15 až 18 let je na místě sedmém. Přátelství je u první kategorie na místě šestém a u mladších respondentů je na místě 4 před životním partnerem. Starší lidé se už více zaměřují na partnera než na přátele. Starší respondenti si začínají uvědomovat odchod od rodiny a právě některé funkce rodiny a podpora v každodenních životních situacích přechází z části na partnera. Partner je také důležitý prvek v založení vlastní rodiny. Hodnota životního partnera je součástí a konkretizací pojmu láska a byla umístěna nad hodnotou rodiny a dětí o 3 stupně výše. Tato skutečnost je velmi zajímavá a ukazuje na sklony k odkládání sňatku, dávání přednost nesezdanému soužití a snižování počtu narozených dětí, která je známa v zemích západní Evropy. Rodina a získání bydlení je také velikou ekonomickou zátěží, což je také jeden z důvodů tohoto trendu.

Vysvětlení umístění hodnoty rodina a děti už bylo z části popsáno v předchozím odstavci. V české společnosti je hodnota rodiny hodnotou tradiční ve všech sociálních vrstvách a skupinách. Ceny bytů stouply na tak vysokou částku, že mladí lidé s normálními platy na ně reálně nejsou schopni ušetřit a tím se vytváří tlak na jejich rodiče k podpoře ještě v dospělosti. [Sak, 2000: 69, 70, 98]

Hodnotové orientace mládeže

Z jednotlivých hodnotových preferencí Petr Sak vyvodil základní hodnotové orientace. Pro dosažení tohoto cíle aplikoval faktorovou analýzu vycházející z korelační matice 21 hodnot. Po provedení faktorové analýzy získal sedm faktorů, které vystihují obecnější hodnotovou orientaci.

Faktor **reprodukční hodnotová orientace** sytí hodnoty životní partner, rodina a děti, láska. **Globální hodnotová orientace** tvoří hodnoty zdravé životní prostředí, mír, zdraví a **profesně-rozvojovou hodnotovou orientaci** vytvářejí hodnoty vzdělání, rozvoj vlastní osobnosti, zajímavá práce, úspěšnost v zaměstnání.

Nejvlivnější pozici mezi jedinci ve věku 15–30 let má **globální hodnotová orientace s indexem 4,65**. Na druhé pozici je **reprodukční orientace – index 4,54**, třetí místo obsadila **hédonistická orientace s indexem 4,14** a na čtvrtém místě je **profesně rozvojová orientace – index 3,94**. [Sak, 2000: 78–80, 98]

Naděžda Horáková popisovala v článku s názvem Co je pro nás v životě důležité? hodnotové orientace české společnosti, které byly prozkoumány v pravidelném výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR. Pro účely této bakalářské práce byla vybrána hodnotová orientace u mužů a žen podle věkové struktury. Věkové kategorie byly 15-19, 20-29, 30-44, 45-59 a 60 a více let. Hodnoty, které měli respondenti očíslovat od nejdůležitější po nejméně důležitou, byly: dosáhnout úspěchu v zaměstnání, vdát se, oženit se (být vdaná, ženatý), žít pestrým společenským životem, mít děti, věnovat se svým zálibám, mít stálého partnera, dosáhnout co nejvyššího vzdělání.

Položka mít stálého partnera je u obou pohlaví na předních místech a věkem se skoro vůbec nemění. U mužů je na prvním místě, až na kategorii 15-19, kde je na místě třetím. U žen je v prvních dvou kategoriích na místě prvním, ale od kategorie 30-44 let klesla na druhé místo.

Hodnota vdát se, oženit se, s věkem nabývá na významu, stejně jako hodnota mít děti, která se u žen ve věkovém rozmezí 30-44 let dostává na první místo, kde už nadále zůstává. U mužů ve věku 30-44 let je na třetím místě, s vyšším věkem klesá na druhé, ale na první už se nedostala. Pro ženy je tedy důležitější mít děti, než pro muže.

U mužů i žen se projevuje s vyšším věkem klesající tendence hodnoty úspěchů v zaměstnání, ale pro muže je ve všech kategoriích důležitější nežli pro ženy. U žen se stejný jev projevuje u položky mít děti.

Věnovat se svým zálibám a žít pestrým společenským životem se u mužů i žen ve všech věkových kategoriích pohybuje na posledních místech. Zde je vhodné zmínit, že v této metodě není zjištěno, jak velký rozdíl je mezi jednotlivými položkami na což upozorňuje jak autorka článku, tak i Petr Sak ve svém výzkumu. [Horáková 2005. online]

5. Životní situace

Životní situace lze definovat jako životní stav v určitém časovém období či okamžiku. To znamená, že se nemusíme bavit pouze o aktuální životní situaci, ale také o životní situaci minulé či budoucí. Můžeme tvrdit, že tyto situace na sebe mají určitou vazbu. Minulá životní situace nám může poskytnout určitou predikci, která může, ale také nemusí ovlivnit životní situaci aktuální a budoucí.

Ze sociologů, kteří se věnovali životním situacím, je vhodné zmínit Maxe Webera, který se jim věnoval z pohledu dělnické třídy skrze stratifikaci, Williama I. Thomase, Ervinga Goffmana, Talcott Parsons a Pierr Bourdieu, který přispěl svojí teorií jednání. Ta zahrnuje pojmy jako ekonomický a kulturní kapitál. Těmito kapitály disponuje každá osobnost v jisté míře a může také proměňovat jeden za druhý. S kapitály, které využívá, hraje jakousi hru a určuje svoje postavení ve společnosti. Tyto situace nastávají v běžných denních interakcích mezi lidmi. [Kubátová 2009:113 – 115]

Thomas se zabýval vlivem subjektivního hodnocení situace (přiřazení významu dané situaci), které nemusí souviset s objektivními podmínkami na reálné životní situace. Přiřazený význam je ovlivněný záměry a přáními onoho člověka. Tento význam může mít vliv na budoucí chování i na důsledky, které z něho vyplynou. Posouzení situace jedincem je výsledek dvou působících vlivů, a to společenského a individuálního. Dokonce může i zapříčinit vzniknutí původně smyšlené (očekávané) situace nebo negativních důsledků. Mějme příklad studenta, u kterého nabývá stres z pocitu neúspěšného absolvování zkoušky. Díky tomu se nedokáže koncentrovat na řádnou přípravu a nevěnujeme tolik času, kolik by měl. Poté je vyšší šance, že takovýto student u zkoušky neuspěje. [Šubrt et al. 2008: 44, 76]

Erving Goffman se věnoval teorii rámcování v knize *Analýza rámců: Pojednání o uspořádání zkušenosti* (1974). Teorie rámcování se věnuje vnímání významů na úrovni jednotlivců, skupin i celé společnosti. Určité životní situace (události), ve které se jedinec ocitne, má vždy tendenci ji připisovat význam, který Goffman pojmenoval jako základní rámeček. [Goffman 1986 online] Tento základní rámeček, na který nemají vliv žádné předem dané výklady, se dělí na přírodní a sociální rámce. Zatímco na přírodní rámce (události) mají vliv jen fyzikální jevy, tak sociální nám pomáhají porozumět událostem, jež jsou ovlivněny záměrně vůlí či jinou snahou člověka.

Divadelním rámcům se věnuje E. Goffman ve svém díle *Všichni hrajeme divadlo* (1959). Chování lidí je podle něj jen hraní rolí a role mají předem dané vzorce chování. „Herce“ rozděluje na „upřímné“ a „cyniky“. Upřímní se ztotožňují se svojí rolí, zatímco u cyniků identifikace neprobíhá. Toto jsou ovšem jen dvě krajní hranice, ke kterým se většina herců příliš nepřibližuje, a jen balancuje mezi nimi. [Šubrt et al. 2008: 78–80]

Talcott Parsons říká, že definice situace (události) je definována skrze kulturně hodnotový vzorec, který je pro člověka pramen či zásoba významů, ze kterého čerpají při definici životní události. Definice události je zásadní pro řešení situace a je tedy nezbytnou podmínkou pro jednání. [Kubátová 2010] Parsons říká, že lidé přizpůsobují svojí činnost, aby dosáhli svých cílů. Pro volbu cílů a způsobů jednání je zásadní hodnotová orientace (kulturně hodnotový vzorec), za kterou Parsons považuje jakousi představu o správném chování. Tato představa či kulturně hodnotový vzorec upravuje osobní požadavky pro dobro společnosti (systému). Činnost je motivována a zahrnuje stav situace, potřeby jednotlivce a hodnocení situace jednotlivcem. Ten se snaží udržovat rovnováhu mezi požadavky společnosti a vlastními potřebami. [Šubrt 2001:50–51]

Každý jedinec čelí svým životním situacím, které jsou unikátní a individuální, stejně jako jejich řešení. Sociální prostředí vytváří nápor, který lidé pocítují jako životní úkoly či životní situace. Pojem sociální fungování, který zavedla Bartlettová v knize *The common base of social work practice*, spojuje do jednoho pojetí nároky, prostředí a lidskou schopnost zvládat tyto požadavky. Sociální fungování je tedy interakce mezi lidmi a požadavky prostředí. Hraje zde také roli očekávání prostředí.

Podle Bartlettové životní situace vymezují následující rysy. Za prvé, **schopnost jedince zvládat životní situaci**, za druhé **očekávání a požadavky prostředí** a za třetí, **podpora prostředí**. V ideálním případě je mezi těmito prvky rovnováha. Pokud je ale

mezi prvky rozdílná úroveň, rovnováha je narušena, a situace je většinou hodnocena jako problematická. [Bartlett, 1970]

S ohledem na zaměření bakalářské práce budu životní situací rozumět zejména rodinné okolnosti, k nimž patří, zda mladý člověk žije ve funkční rodině i po rozvodu rodičů, zda nachází oporu ve svých rodičích v době svého vysokoškolského studia (finanční, materiální, sociální, emoční), zda je spíše vázán na pomoc a podporu příbuzných, přítelkyně, přítele nebo jiné osoby a zda se již osamostatňuje a stává se více nezávislým.

6. Životní strategie

V nejobecnějším slova smyslu můžeme nazvat životními strategiemi plány daného jedince, díky nimž se snaží dosáhnout jeho životních cílů, které jsou v sociologii často spojovány s hodnotami. Tyto plány si stanovuje na základě individuální životní situace, a to zejména dle jeho aktuálních schopností a možností. Tím je myšleno jedincova aktuální životní situace, etapa či postoj. Vstupují zde aspekty psychologické, ekonomické, sociální a fyzické. Strategie jedince jsou také ovlivňovány faktory, které si nemusí uvědomovat. Přesto jeho plánům dávají určitou formu. Sociologie se zaměřuje právě na životní dráhy, či strategie skrze konkrétní proměnné, jako jsou životní okolnosti, etapy života a společenské vlivy. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že životní strategie jsou velmi individuální a mohou mít po celou dobu proměnlivý charakter.

Jako příklad lze uvést životní strategii, která je popsána v kapitole od Šťastné v publikaci Životní cyklus sociologické a demografické perspektivy. Ta sledovala vliv rozvodů rodičů na životní dráhu jejich dětí. V kapitole je uvedeno, že dcery z rozvedených manželství dříve opouští orientační rodinu, dále většinou volí nesezdané soužití, v případě vstupu do manželství se tak stává v nižším věku. [Šťastná 2006: 181].

Dříve měli lidé díky institucím před sebou jasné volby a byl jim předepisován jakýsi „návod na život“. Tato skutečnost se nám v dnešním postmoderním světě zdá být velice restriktivní, ale právě rozmlženost hranic, cílů a rolí je důsledkem tápaní a strachu mladých lidí v důležitých rozhodnutích a svém vlastním životě. Plánování vlastního života v určitém čase, tedy s kým a kdy mít děti, kdy vstoupit do manželství, kdy se odstěhovat od rodičů nebo kdy začít bydlet s partnerem či partnerkou, lze vnímat jako

indikátor individualizace. Životní plány jsou ovlivňovány preferencemi jednotlivců, společenskými normami vázanými k daným rozhodnutím, ale také strukturálními faktory, jako aktuální situace na trhu práce, dostupnost bydlení či vzdělávací systém.

6. 1. Představy mladých lidí o jejich životních drahách

O životních drahách a představách (strategiích) mladých lidí v ČR psal Tomáš Katrňák et al. v knize Na prahu dospělosti. Vlastním empirickým výzkumem, který byl realizován na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, ukázal skrze významné životní události, jako je nalezení partnera, manželství, rodičovství, rozvod, stěhování od rodičů, představy, postoje a postupně rýsující se plány životních drah mladých lidí, které se týkají výše zmíněného.

Představy kohorty ve věku 15–17 let o životních drahách

Respondenti, kteří studují gymnázium, a tedy často zamýšlejí studium na vysoké škole, nejčastěji předpokládají, že se budou stěhovat od rodičů ve věku 25 let. U studentů učilišť je 20. rok tím, kdy si myslí, že se budou stěhovat. Chlapci očekávají, že odejdou dále nežli dívky a jedinci z rozvedených rodin si plánují svůj odchod od rodiny zhruba o jeden rok dříve, nežli respondenti z úplných rodin. Dnes je velmi často zmiňováno z různých zdrojů téma pozdějšího odchodu od rodičů často i po dosáhnutí dospělosti, než jak se toto dělo dříve, což podle Newmana souvisí s masifikací vysokoškolského vzdělání a jeho prodlužováním, stylem života mladých lidí a stavu bytového trhu. [Newman citován in Katrňák et al. 2010:109]

Stěhování od rodičů zároveň znamená zhruba pro polovinu dotazovaných začátek bydlení s dlouhodobým partnerem. Druhá část se domnívá, že po odchodu od rodičů budou žít samostatně bez partnera několik dalších let. Dále mladí lidé také často spojují svoje začlenění do pracovního procesu s odchodem od rodičů.

Další velice důležitou životní událost, narození prvního dítěte, respondenti časují dosti odlišně od předchozích událostí. Zatímco u výše zmíněných událostí se vykristalizovaly dvě převažující hodnoty, tak u narození dítěte jsou předpoklady rozmanitější. Průměrně děvčata odhadují, že budou mít první dítě v 27,5 letech. U chlapů je tento průměr na 28,8 letech. Lidé, kteří studují gymnázium, časují tuto událost nejpozději ze souboru respondentů rozdělených podle typů školy. Studenti, kteří studují

střední školu s maturitou, předpokládají, že první dítě přijde průměrně o rok dříve, než studenti gymnázií a nejdříve očekávají příchod potomka lidé na učilištích. Podle Katrňáka je to dáno strukturálními omezeními spíše než dobou studia, protože všechny vzdělanostní kategorie průměrně časují tuto událost, až po 25 roce, což je většinou i věk ukončení studia na vysoké škole. Spojitost se vzděláním rodičů a představách mladých lidí v této věci také naznačuje kulturní determinaci. Tato spojitost se projevila i u ostatních událostí zkoumaných v tomto výzkumu. Mladí lidé, jejichž rodiče mají vystudovanou vysokou školu, časují životní události zhruba o rok déle, než respondenti, jejichž rodiče jsou vyučeni. [Katrňák at al. 2010:105–125]

Tato práce se zaměřuje na představy a názory o manželství, rodičovství a rozvodu a na cíle respondentů, týkající se těchto životních událostí a jejich podpory od orientační rodiny v těchto životních plánech. Dotkne se také i jiných plánů a cílů, například v pracovní sféře. Životní rozhodnutí, cíle a plány souvisí s hodnotou orientací mladých lidí.

7. Výzkumná část

7. 1. Kritéria výběru

U prvního souboru respondentů byla zvolena kritéria: studium na vysoké škole na bakalářském či magisterském stupni, rozvod rodičů po dovršení věku 12 let.

U druhého souboru kritéria obsahovala studium na vysoké škole na bakalářském nebo magisterském stupni a úplnou rodinu respondenta.

Nejčastěji lidé začínají studovat na vysoké škole hned po ukončení střední školy a to ve věku 18 či 19 let. Tento věk je i zákonnou hranicí plné svéprávnosti, která sebou nese i možnost uzavření manželství a založení rodiny. Studenti na vysoké škole velmi často také bydlí na koleji či studentském bytě, ale z části jezdí domů, většinou na víkendy. Mnoho těchto mladých lidí se také ekonomicky podílí na svých výdajích a to prostřednictvím brigády nebo práce na částečný úvazek. Tuto životní etapu provází i začátek navazování vážných partnerských ale i mezilidských vztahů. Začínají získávat praktické životní zkušenosti jako nákup potravin, drogerie, placení energií a nájmu, uzavírání smluv, a další zkušenosti vyplývající z předchozích řádků.

Toto období se dá považovat za začátek samostatného života, který si může jedinec sám plánovat a ovlivňovat podle svého uvážení, což jak bylo uvedeno výše, je v naší době důležitou hodnotou. Dále mají obrovskou svobodu, už na ně nedohlíží rodiče v takové míře jako dříve, a ani nemají svoji vlastní rodinu, které by se museli přizpůsobovat. Jedinci si proto vytvářejí mnoho představ o budoucnosti, plánech a životních cílech, což je pro tuto etapu typické jak píše Petr Sak. Životní plány, hodnoty a s nimi úzce spjaté životní cíle jsou z části ovlivněny inteligencí a vysokoškolským vzděláním.

Tito lidé začínají mít realistickou představu o životě, ale většinou mají stále podporu rodiny, a proto mohou dělat životní kroky bez obav. Jejich životní situace jim přináší objektivnější pohled na události minulé, současné a z části i budoucí.

Lidé začínají obvykle studovat doktorské studium po dovršení 25 let a většinou už žijí dospělý život lišící se od toho tradičně vnímaného studentského života. V tomto období jsou manželství, rodičovství a jiné cíle velice reálné a tyto životní události se podílí na změně hodnot, plánů a cílů. Zvolená kritéria, bakalářský a magisterský stupeň studia, byla zvolena z těchto důvodů.

7. 2. Jednotka analýzy

Jak už je patrné z předchozí kapitoly, tak jednotkou analýzy jsou studenti vysokých škol s prožitým rozvodem rodičů po 12 roce. Ve druhém souboru jsou respondenti ve stejné situaci, až na rozdíl, který spočívá v původu z úplné rodiny.

Respondenti byli získávání pomocí metody sněhové koule. Nejprve jsem kontaktovala své známé, o kterých jsem věděla, že splňují daná kritéria, a při té příležitosti se od nich dozvěděla o dalších možných respondentech. Postupem času se tímto způsobem vykristalizovala celá jednotka analýzy.

7. 3. Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Bakalářská práce si klade za cíl zjistit, zda a jak rozvod rodičů ovlivňuje životní situace, životní strategie a cíle vysokoškolských studentů. Dále jaký měl dopad na jejich názory ve věci manželství, rodičovství a rozvodu. Dosáhnutí těchto cílů bude pomocí následujících výzkumných otázek.

Výzkumné otázky

1. Jaká je životní situace respondentů?

První otázka bude zkoumat míru osamostatnění a podporu nalézanou mimo rodinu.

2. Jaká je rodinná situace respondentů?

Zde se bude zjišťovat především jak rodina plní své funkce a to ekonomickou, socializačně-výchovnou a sociálně-psychologickou, kam patří i emocionální uspokojení potřeb.

3. Jaké názory má respondent na rozvodovost v České republice, na manželství a rodičovství a rozvod?

4. Jaké jsou životní strategie respondentů?

Tato otázka se bude zaměřovat na plány, cíle a časování životních událostí jako manželství, rodičovství a eventuálně kariéra.

5. Jakou oporu respondent nachází u svých rodičů (v případě rozvedených rodičů po jejich rozvodu)?

Tím je myšleno především oporu při realizování budoucích cílů, protože opora, kterou skýtá rodina dětem na vysoké škole, je předmětem druhé otázky.

7. 4. Výzkumná metoda

Pro tento výzkum byla zvolena kvalitativní metoda realizovaná pomocí polostrukturovaných rozhovorů s respondenty, které byly nahrávané, následně přepsané a ručním kódováním zpracované. Empirické výzkumy, statistiky a teorie uvedené v předchozích kapitolách spolu s cíli práce byly východiskem pro sestavení výzkumných otázek a scénáře rozhovoru, který je k nahlédnutí v příloze spolu s okódovaným rozhovorem.

Pro mnoho respondentů je zvolené téma tématem citlivým, a protože většina lidí účastnících se na tomto výzkumu byli lidé, kteří mě alespoň trochu znali, tak mohli být při rozhovoru upřímnější, klidnější a otevřenější. U respondentů, které jsem vůbec

neznala, pomohl fakt, že jsme ve stejné věkové kategorii a studujeme vysokou školu. Rozhovory se tak odehrávaly v přátelském duchu. Navození důvěry bylo snazší, což je pro získání informací důležité. Přesto jsem ale rozhovory vedla s uzavřenějšími jedinci, pro které bylo těžké mluvit otevřeně. Tuto skutečnost jsem více pozorovala u mužů. Před samotným nahráváním rozhovorů jsem vždy s respondenty vedla nezávaznou, uvolněnou konverzaci. Poté jsem je seznámila s informacemi o mé bakalářské práci a přiblížila jim nadcházející rozhovor. Dále jsem je ujistila, že rozhovor je anonymní a bude použit pouze pro účely bakalářské práce. Také jsem jim objasnila, že nejsou správné ani špatné odpovědi. V poslední řadě jsem se zeptala na jejich souhlas s nahráváním.

Zvolená kvalitativní metoda je pro výzkum s tématem práce vhodnější z důvodů možnosti okamžitého reagování na respondenta a přizpůsobování pořadí otázek dané situaci, odpovědím a rozpoložením odpovídajícího člověka. Místo a čas rozhovoru bylo vždy vybráno respondentem, tak aby jim nebylo nepříjemné mluvit.

Pro bakalářskou práci jsem zvolila dva soubory respondentů, u kterých jsem porovnávala zjištěné informace a hledala rozdíly mezi nimi. Rozhovorů bylo provedeno celkově 10, z toho 5 s respondenty s rozvedenými rodiči a 5 s respondenty, kteří pocházejí z úplné rodiny. Rozhovory trvaly od 30 minut do 65 minut. Rozhovory s respondenty, kteří mají úplnou rodinu, byly ve většině případů kratší.

7. 5. Charakteristika respondentů

V níže uvedené tabulce č. 2 je přehled respondentů s rozvedenými rodiči a jejich stručný popis, do kterého patří pohlaví, věk, typ školy, věk v době rozvodu, stupeň vysokoškolského studia a víra rodičů.

Tabulka 2. Respondenti s rozvedenými rodiči - stručný popis

Respondenti s rozvedenými rodiči	Jméno	Věk	Škola	Věk v době rozvodu	Stupeň studia	Víra rodičů
Respondent 1R	Barbora	23	UHK	15	Bc.	Ne
Respondent 2R	Lukáš	25	UHK	12	Mgr.	Ne
Respondent 3R	Štěpán	23	UPOL	15	Mgr.	Ano
Respondent 4R	Tereza	24	UPCE	15	Mgr.	Ne
Respondent 5R	Veronika	22	UHK	12	Mgr.	Ne

Zdroj: vlastní zpracování

V následující tabulce č. 3 jsou uvedeni respondenti, kteří pocházejí z úplné rodiny a jsou, zde uvedeny stejné základní informace, kromě věku v době rozvodu.

Tabulka 3. Respondenti z úplné rodiny - stručný popis

Respondenti s rozvedenými rodiči	Jméno	Věk	Škola	Stupeň studia	Víra rodičů
Respondent 6U	Eva	23	UHK	Bc.	Ne
Respondent 7U	Lukáš	25	ČVUT	Mgr.	Ne
Respondent 8U	Vojtěch	24	ČVUT	Mgr.	Ne
Respondent 9U	Veronika	25	UHK	Bc.	Ano
Respondent 10U	Lucie	23	OSU	Mgr.	Spíše ano

Zdroj: vlastní zpracování

7. 6. Analýza dat

7. 6. 1. Jaká je životní situace respondentů?

Respondent 1R: Bydlí v pronajatém bytě s dalšími studenty/ většinu svých výdajů si platí sama/ chodí na brigádu/ za měsíc mnoho neušetří/ kromě rodiny ji podporuje partner a kamarádka/ největší starosti má se školou a přítelem/ má vážný vztah.

Respondent 2R: Bydlí na koleji /všechny svoje výdaje si platí sám/ chodí na brigády/ za měsíc mnoho neušetří/ podporu od nikoho nemá, vše si řeší sám/ starosti má hlavně se školou.

Respondent 3R: Bydlí v pronajatém bytě s dalšími studenty/ všechny výdaje si platí sám/ chodí na 2 brigády/ za měsíc mnoho neušetří/ podporu má hlavně u partnerky, se kterou má vážný vztah a kamarádkách/ problémy řeší hlavně finanční, školu a s partnerkou ho trápí, že jsou daleko od sebe. „A v návaznosti na moji partnerku mě asi trápí to, že je to vztah na dálku, takže s tím občas trochu bojujeme.“ (Štěpán)

Respondent 4R: Bydlí s matkou a prarodiči v jejich domě/ většinu výdajů jí platí rodiče/ na brigádu chodí/ podporu má hlavně u partnera, s kterým má dlouhodobý vztah/ největší problémy řeší v rámci školy a trápí ji časové vytížení. „Školu sem měla třeba od pondělí do středy a čtvrtky, pátky sem si v klidu mohla chodit do práce a teďka tím, že mám školu od pondělí do pátku a ještě do těch Pardubic dojíždím, tak sem prostě nebyla ještě schopná nějak chodit do té práce, abych měla taky nějaký ten přísun peněz. To je asi takový největší, takže furt jen řeším školu.“ (Tereza)

Respondent 5R: Bydlí s přítelem v pronajatém bytě/ asi polovinu výdajů jí platí rodiče/ na brigádu chodí/ podporu hledá hlavně u partnera, s kterým má vážný vztah/ největším problémem je zatížení mnoha povinnostmi a nemá moc volného času. „Hele asi ani ne, jen časově toho moc nestíhám, protože ještě pracuju a na naší škole jsem se zapojila do projektu, v rámci kterýho chci psát i diplomku a teď mi začíná zkouškový, takže je to náročný to všechno skloubit dohromady. Najít si čas i na partnera na rodinu na jeho rodinu že jo. Teď poprvé v sobotu jsem měla volnej den a opravdu jsme nic nedělali, jen leželi u televize celej den a užívali si to.“ (Veronika)

Respondent 6U: Bydlí s přítelem v bytě, který mu patří /všechny výdaje si platí sama/ chodí na brigádu/ podporu má v partnerovi a kamarádech/ s partnerem má vážný vztah/ největší problémy má se školou, a prací blízkou budoucností.

Respondent 7U: Půl týdne bydlí na koleji a půl týdne je doma u rodičů/ všechny výdaje mu platí rodiče/ na brigádu nechodí/ podporu má hlavně v partnerce, se kterou má vážný vztah/ problémy má rodinné, zdravotní, občas s partnerkou.

Respondent 8U: Půl týdne bydlí na koleji a půl týdne je doma u rodičů/ všechny výdaje mu platí rodiče/ na brigádu nechodí/ kromě rodiny podporu nikde nemá/ vztah nemá/ ve svém životě problémy neshledává.

Respondent 9U: Bydlí doma u rodičů, kde jim platí dohodnutou částku z vlastní iniciativy/ polovinu výdajů si platí sama, protože chce/ chodí na brigádu/ má podporu v kamarádkách/ vztah nemá/ problém vidí ve škole, moc ji nebaví a v budoucnosti neví, co by chtěla dělat, to ji také trápí. *„Nerada se učím a nevím, co budu dělat v budoucnu. Nemám plán, co bych chtěla dělat, jakou práci dělat. Ale nejsem sama, vím, že hodně lidí s tím má problém. Pro mě největší problém je to, že nevím, co chci v životě dělat.“* (Veronika)

Respondent 10U: Bydlí s přítelem v pronajatém bytě/ asi polovinu výdajů si platí sama. Rodiče by ji platili všechny výdaje, ale ona nechce/ chodí na brigádu/ velkou podporu nachází u přítele, se kterým má vážný vztah/ hlavními problémy, které řeší je škola a přípravy na svatbu, také se maminka dostává ze závislosti na alkoholu.

Shrnutí

U většiny respondentů s rozvedenými rodiči shledávám vyšší míru osamostatnění oproti druhému souboru, až na jednu respondentku, která bydlí doma a většinu výdajů jí platí rodiče a prarodiče. Formy bydlení byly různorodé - sdílený studentský byt, pronajatý byt s přítelem, byt ve vlastnictví přítele, koleje, bydlení u rodičů jen z části nebo stálé.

Problémy respondenti z obou souborů skýtají hlavně ve škole, kromě dvou respondentů, kteří se školou nemají starosti. Častou odpovědí na otázku životních problémů byla budoucnost a další odpovědi jako zdraví, problémy v rodině, svatba, problémy s partnery a partnerkami, velká časová zátěž se objevovaly napříč odpověďmi. Mezi zmiňovanými problémy v obou souborech nenacházím rozdíly. Jak většina

dotazovaných s rozvedenými rodiči uvedla, že problémy v rodině byly v době rozvodu, ale vzhledem k času, který od té doby uběhl, je vše normální a urovnané. Minulé problémy také spojují s pubertálním obdobím. Vážný vztah v době rozhovoru měla většina respondentů nehledě na to, z jaké rodiny pocházeli. Mezi respondenty se neobjevila žádná jiná forma vztahu, nežli vážný vztah.

7. 6. 2. Jaká je rodinná situace respondentů?

Zde se bude zjišťovat především jak rodina plní své funkce a to ekonomickou, socializačně-výchovnou a sociálně-psychologickou, kam patří i emocionální uspokojení potřeb.

Sociálně-ekonomická funkce

Respondent 1R: Dostává peníze hlavně od otce/ musí chodit na brigádu a většinu výdajů si platí sama/ pořád bydlí z části doma a z části v pronajatém bytě, domů nyní jezdí málo/ pokud požádá tak není problém ji někam odvést, něco vytisknout a podobně/ rodiče nemají peníze navíc.

Respondent 2R: Finanční podporu už od třetího ročníku nemá ani praktickou, protože domů nejezdí, jen příležitostně na oslavy/ rodiče nemají peníze navíc/ bydlí na koleji. *„Vždycky jsem dostával 4000Kč na měsíc, to ještě v té dávnej době, že jo, pět let zpátky. A už v té době to bylo docela málo, protože čtyři tácy na měsíc jsou fakt jako málo. Zaplatíš kolej a zbyde ti tisícovka, takže jsem jim řekl, že nechci po nich peníze. Oni to platili rovně, půl na půl. Každý mi dával 2 tisíce, což by bylo 20 tisíc zase na rok navíc, což je pro mě dost.“* (Lukáš)

Respondent 3R: Po dokončení bakalářského studia ho rodiče už nepodporují (iniciace ze strany rodičů)/ vše si platí sám/ ani moc praktická podpora nepřipadá v úvahu, protože studuje daleko od místa bydliště/ rodiče nemají moc peněz navíc/ kdyby měl problém s penězi, neváhají mu pomoci/ bydlí na koleji. *„Já jsem o tom ale věděl, takže to nebylo nic překvapivého, to bylo prostě: Jo, bakaláře ti zaplatíme, to se nemusíš bát, ale pokud chceš studovat magistra, tak to už se budeš živit sám.“* (Štěpán)

Respondent 4R: V poslední době má hodně školy/ nestíhá chodit na brigádu, takže ho rodiče a prarodiče podporují z většinové části/ bydlí doma, dům je jejich/ praktická

podpora je velká (vaření, doprava do školy apod.) / přesto chodí na brigádu, když to jde, aby si mohla koupit, co chce/ rodiče mají peníze navíc.

Respondent 5R: Z peněz od rodičů platí, co potřebuje (nájem, internet), ale brigádu mít musí, protože jinak by moc nevyžila - platí si např. jídlo nebo kulturu, oblečení/ bydlí v pronajatém bytě s přítelem/ prakticky ji rodiče nepodporují, jen finančně/ rodiče mají něco málo navíc.

Respondent 6U: Podporovali jí finančně, dokud nezačala pracovat, potom to odmítla, ale kdykoliv potřebuje půjčit nebo dát, tak s tím nemají problém / rodiče jsou na tom finančně dobře, mají peníze navíc/ bydlí s přítelem a byt je jeho/ neplatí nájem.

Respondent 7U: Podpora od rodičů je v takové míře, že nemusí chodit na brigády a peníze mu stačí na vše, co potřebuje/ bydlí z části v pronajatém bytě a o víkendu jezdí domů/ dostává i velkou praktickou podporu ve formě jídla a drogerie apod./ rodiče mají finanční rezervy. „Podporují mě tak, že nemusím. Asi kdybych chtěl něco víc si koupit, tak bych asi někde musel jít, ale co se týče...třeba potřeboval jsem notebook, koupili mi notebook, koupili mi mobil, kupují mi oblečení, jídlo, dávají mi nějaký kapesný na tejdny, platí mi nájem na byt a domu jezdím na víkendy a tam mám co potřebuju, takže to za mě stačí.“ (Lukáš)

Respondent 8U: Na brigády chodit nemusí, rodiče ho podporují dostatečně i v praktických věcech (jídlo, drogerie, auto)/ peníze má na vše, co potřebuje spíše i na víc/ bydlí ve svém bytě a k rodičům jezdí na víkendy/ rodiče jsou na tom finančně velmi dobře.

Respondent 9U: Většinu věcí, které chce, si platí sama/ bydlí doma, ale platí rodičům peníze z vlastní iniciativy/ praktická pomoc zde je ve formě jídla a všeho, co doma má/ nemají problém ji finančně pomoci/ rodiče jsou na tom velice dobře.

Respondent 10U: Chodí na brigádu, ale z vlastní iniciativy rodičů ji finančně podporují/ praktickou podporu moc nemá, kvůli vzdálenosti/ bydlí s přítelem v pronajatém bytě.

Shrnutí

U rozvedených rodin je vidět oslabení sociálně-ekonomické funkce. Toto oslabení nedosahuje u žádného respondenta kritické meze, ale rozdíl mezi dvěma zkoumanými soubory tu je. Dotazovaní se o sebe musí více starat, a to si myslím, že vede k jejich vyšší míře samostatnosti.

Přestože i někteří respondenti z úplných rodin si platí vše sami (6U) nebo se podílí na finanční zátěži z nějaké části (9U, 10U), tak je to jejich iniciativa a pokud by si rodičům řekli, neváhali by je znovu začít plně podporovat.

Socializačně-výchovná funkce

Respondent 1R: S rodinou se stýká často – 1 až 2 krát do měsíce a pokud nemá čas jezdit domů, tak si s matkou volají skoro každý den, s otcem se tolik nevidají ani si nevolají/ na rodičích si cení, že jsou hodní lidé/ svoje děti by chtěla vychovávat tak z poloviny stejně jako její rodiče vychovávali jí, ale něco určitě změnit.

Respondent 2R: S rodinou se téměř nestýká ani si nevolají, vídají se jen příležitostně při oslavách/ na otci si cení racionality a na matce snahy ve výchově i když měla těžkou situaci/ říká, že se od začátku gymnázia vychovával sám/ děti by chtěl vychovávat spíše jinak, než jeho rodiče vychovávali jeho - lépe.

Respondent 3R: Domů jezdí jednou za měsíc na víkend kvůli vzdálenosti, jednou za týden si volají s matkou, sestrou i s otcem (možná víc)/ popisuje rodinu jako fungující/ na rodičích si cení výchovy, říká, že ho dobře vychovali/ chtěl by vychovávat děti stejně, jako rodiče vychovali jeho.

Respondent 4R: S matkou a prarodiči se stýká každý den, protože bydlí doma, s otcem jdou občas na kávu/ na matce si cení, že je její kamarádka a její podpory, na otci podpory/ je ráda za to, jak si všichni v rodině pomáhají/ myslí, že rodiče ji vychovali dobře, a proto by děti chtěla vychovávat stejně.

Respondent 5R: Domů jezdí jednou za měsíc - tedy k matce, k otci jde tak na 2-3 hodiny na návštěvu/ na matce si cení výchovy (toho, že jako žena byla nezávislá a dokázala si vše zařídit sama), u otce to nedokáže popsat, nemají blízký vztah/ svoje děti by chtěla vychovávat podobně jako její rodiče. *„Nejvíce asi mamčiny výchovy, protože tím, že na nás pak byla sama. Jak si musela všechno zařizovat sama od malování bytu,*

stěhování a všechno prostě. Asi si cením toho, že mi mamka ukázala, že nemusíš bejt kluk, aby si zvládla vymalovat, vyměnit pneumatiky.“ (Veronika)

Respondent 6U: Rodiče za ní jezdí do HK, ale i ona jezdí domů, tak jednou dvakrát do měsíce/ s matkou si volají skoro každý den, otec občas zavolá, jestli něco nepotřebuje/ rodičům může říct úplně všechno, čehož si cení, a také si cení toho, jací jsou lidé a jaké mají vztahy (dobré)/ chtěla by být stejně dobrý rodič, jako jsou její rodiče a děti vychovávat stejně.

Respondent 7U: S Rodiči se vidí každý víkend/ volají si jen, když něco potřebují/ na rodičích si cení, že ho nechali bez starostí vystudovat - tedy hlavně po finanční stránce/ svoje děti by chtěl vychovávat spíše jinak, než jeho rodiče vychovávali jeho (otevřeněji). *„Tak asi že mě nechali vystudovat tu školu, že sem nikdy nemusel nic poslouchat, takový, jakože to stojí hodně a tohleto, že by chtěli na dovolenou, ale že na to nemaj nebo já nevím, takovýhle věci. Tak asi že sem mohl vystudovat prostě, bez nějakých větších potíží.“ (Lukáš)*

Respondent 8U: Rodiče vidá každý víkend/ s matkou si volali každý den, ale potom asi jednou týdně/ cení si toho, jak ho vychovávali, že ho podporují při škole a v životě/ děti by chtěl vychovávat velmi podobně, jako jeho rodiče vychovávali jeho.

Respondent 9U: Bydlí doma, takže rodiče vidí skoro každý den/ na rodičích si cení toho, jak jsou obětaví (pro svoje děti by udělali všechno) i toho, jak je vychovali (jako slušné lidi)/ budoucí děti by chtěla vychovat, tak jak ji rodiče vychovali - jako slušné lidi.

Respondent 10U: Bydlí s přítelem a domů jezdí jednou za 14 dní - někdy déle/ s rodiči si volá a radí se ohledně svatby a podobně/ cení si toho, jak je vychovali, a že by pro svoje děti udělali vše, což je někdy až na škodu/ vychovávat děti chce spíše jinak - dát jim více volnosti a možnost chybovat, aby poté lépe zvládali svůj život i problémy.

Shrnutí

V socializačně-výchovné funkci neshledávám významné rozdíly mezi souborem respondentů s rozvedenými rodiči a souborem pocházejícím z úplné rodiny. Jen u jednoho respondenta s rozvedenými rodiči se projevuje narušení této funkce, ale bez hlubšího zkoumání je těžké říct, zda je to zapříčiněno rozvodem. Dalším jevem, který

stojí za zmínění, je snížení styku i menší vazby na otce zapříčiněné nejspíše bydlením respondentů po rozvodu s matkou a emoční rozdílností mužů. U respondenta, který byl ve střídavé péči, tento jev nepozoruji. Nemyslím si, že by byla socializace oslabena z mužské strany, protože matky respondentů si našly dlouhodobé partnery a většina respondentů prožila většinu života s otcem v domácnosti, a tedy doba života pouze s matkou byla jen přechodným obdobím. Jak uvádí jedna respondentka, bylo pro ni přínosné, když viděla, že i sama žena zvládne vše bez muže a je mu tedy rovnocenným partnerem, ale přesto respondentka má vážný vztah a plánuje rodinu.

Funkce sociálně-psychologické podpory

Respondent 1R: Doma se cítí u matky - cítí se tam dobře a vítaná/ pocítuje bezpečí/ vztahy mají v rodině dobré, vřelé, ale s matkou si je bližší/ v rodině cítí oporu.

Respondent 2R: Doma se cítí v Hradci Králové - u matky ne/ vztahy v rodině nejsou dobré, jsou „pochroumané“/ v rodině oporu necítí.

Respondent 3R: Doma se cítí vítán, opečovávaný, ale už žije samostatně, takže je doma spíše v bytě v Olomouci/ s rodiči má dobrý a vřelý vztah, se všemi z rodiny si volají a vztahy udržují/ v rodině cítí velkou oporu. „*Dobře jako na návštěvě, protože nemusím nic dělat, tak já jezdím domů jednou za měsíc třeba a jsem tam dva dny. Mám se jak v bavlnce většinou, takže moc nemám čas se cítit blbě.*“ (Štěpán)

Respondent 4R: Cítí se doma u matky, kde bydlí i prarodiče - cítí se zde příjemně a v bezpečí, hlavně v klidu/ mají velice semknutou rodinu a skvělé vztahy, s otcem to občas není ono/ v rodině má obrovskou podporu.

Respondent 5R: Doma se cítí v bytě, kde žijí s partnerem, u rodičů to je spíš jako na návštěvě (u matky), s otcem se moc nevidá/ vztahy mají takové horší ne moc blízké/ nějakou oporu v rodičích má/ s matkou si volá po každé zkoušce.

Respondent 6U: Doma se cítí v bytě, kde žije s partnerem, u rodičů se cítí příjemně, vítaná, ale spíše jako na návštěvě/ s rodiči má velice blízké vztahy a říkají si všechno/ cítí velikou oporu u rodičů. „*Dobře, ale už to není ono. Spíš jsem tam na návštěvě, protože už jsem doma jinde. Ale pořád si tam vezmu, co potřebuju, takže ne, že bych se začla nějak ostýchat, takže asi v pohodě.*“ (Eva)

Respondent 7U: Doma se cítí u rodičů, ale není tam příliš příjemná atmosféra/ vztahy v rodině mají celkem dobré, ale nijak blízké ani vřelé/ rodiče se mu snaží být oporu, ale on by potřeboval něco jiného.

Respondent 8U: Doma se cítí u rodičů je/ cítí se tam dobře, uvolněně, v klidu a v pohodě /vztahy v rodině mají skvělé, jsou semknutá rodina a pomáhají si/ v rodině cítí obrovskou podporu.

Respondent 9U: Doma je u rodičů a cítí se tam vítaná a v pohodě/ vztahy mezi sebou mají vřelé a pomáhají si, přesto jim nemůže říct úplně všechno, protože se věřícím rodičům nelíbí například, že chce cestovat, a oni ji moc neuvidí/ přesto, že se snaží být velice samostatná, podporu v rodině má velikou.

Respondent 10U: Doma je v bytě se svým přítelem, u rodičů se cítí jako na návštěvě, protože nemusí nic dělat, je tam vítaná a v pohodě, ráda tam jezdí se odreagovat/ podporu v rodině cítí, ale snaží se být samostatná.

Shrnutí

Neshledávám rozdíly mezi zkoumanými soubory u funkce sociálně-psychologické podpory. Pocit, který respondenti často popisují (nezávisle na tom, z jaké rodiny pocházejí) při návštěvě rodičů tedy, že se cítí jako na návštěvě, shledávám normálním vzhledem k jejich budování svého vlastního domova nejčastěji s partnerem. Jak již jsem popsala v přechozím shrnutí, tak se u respondentů z rozvedené rodiny projevuje navázání bližšího vztahu s pečujícím rodičem, což je u souboru v tomto výzkumu matka. Ze statistik uvedených v kapitole dopady rozvodů vyplývá, že o dítě se stará matka ve většině případů. V souboru se vymyká respondent, u kterého je tato funkce vážně oslabena, ale zda je příčina v rozvodu, rozhovor bohužel neukázal.

7. 6. 3. Jaké názory má respondent na rozvodovost v České republice, na manželství, rodičovství a rozvod?

Názor na rozvodovost v ČR:

Respondent 1R: Myslí si, že vysoká rozvodovost je špatná, a je zapříčiněna rychlým a neuváženým vstupem do manželství/ nechají se strhnout city/ lidé by spolu nejdříve měli bydlet cca 3-4 roky, tak se opravdu poznají.

Respondent 2R: Je to katastrofální stav, který je zapříčiněný státní politikou, který nepodporuje rodiny/ lidé v manželství málo komunikují a řeší problémy/ měli by spolu nejdříve bydlet. „Myslím si, že je to daný tím, jaká je dneska situace. Říkám, že ten stát prostě nepodporuje ty rodiny a oni neví, jestli na to nemaj. Nemyslím si, ale že tři z pěti, že by se spletli v tom, že se měli rádi. To mi přijde jako blbost. To jsou tak obrovský čísla, že za tím musí být ještě něco víc.“ (Lukáš)

Respondent 3R: V dnešní době to je normální a je to lepší než setrvávat v manželství, které nefunguje, i pro děti.

Respondent 4R: Je to děsivé/ nedokáže si vysvětlit čím to je a v takový míře to není normální.

Respondent 5R: Myslí, že to není dobře a je to způsobeno unáhlenými rozhodnutími/ nejdříve by spolu měli bydlet a neměli by se nechat tlačit společností do manželství, ale klidně počkat a vzít se, až budou mít vážný vztah.

Respondent 6U: Není to dobře/ lidé se do manželství ženou rychle neuváženě, nežli by problémy řešili - rozvedou se a ani se nesnaží/ je to v komunikaci/ lidé spolu neumí vycházet. „Já si myslím, že je to právě o tom, že se lidi do toho ženou docela rychle, do tady těch věcí. Že se všichni zjančí z toho, že je někdo požádá o tu ruku a vůbec nepřemejšlí nad tím, jestli by s tím člověkem mohli takhle být.“ (Eva)

Respondent 7U: Je to špatné a zapříčiněné rychlým rozhodnutím/ lidé se dostatečně nepoznají /vstoupí do manželství a pak mají i dítě.

Respondent 8U: Je vysoká, protože lidé vstupují do manželství unáhleně. Měli by si zkusit normální život a mít věk, aby byli vyzralí v případě vysokoškoláka, až začne pracovat a mít normální dospělý život.

Respondent 9U: Je to podle ní strašné/ myslí si, že si lidé takhle vážné rozhodnutí pořádně nepromyslí, ale neví, čím to je/ také rychle přistupují k rozvodu, než aby krizi řešili.

Respondent 10U: Rozvodovost v česku je šílená/ nedokáže to pochopit/ lidé se nesnaží krize řešit, ale unáhleně manželství opouští.

Shrnutí

Drtivá většina respondentů si myslí, že to, jak je vysoká rozvodovost v ČR není dobře a je to především zapříčiněno rychlým a neuváženým vstupem do manželství a pokud je manželství už uzavřeno, tak neochota lidí problémy řešit a komunikovat zapříčiní rozvod. Rozvod lidé podle nich volí unáhleně. Zmiňují, že před manželstvím by se lidé měli dobře poznat v běžném životě, a nejlépe se tak stane při společném bydlení. Jen jeden respondent shledává stav rozvodovosti u nás v dnešní době přirozeným a tvrdí, že pro děti to může být někdy lepší. Tento respondent má rozvedené rodiče a jeho rodina zůstala nadále funkční - i vztahy mezi členy jsou velice dobré. Tyto názory jsou podle mého mínění zapříčiněny jakousi „ideální“ představou, která spočívá v přesvědčení, že do manželství se vstupuje na celý život a je to velice vážná a závazná věc. Toto mínění mi potvrzují i výpovědi dotazovaných v následujících otázkách.

Názor na manželství:

Respondent 1R: Myslí si, že by se lidé měli brát, ale až když mají jistotu/ klidně až po dětech a když vědí, že je to partner na celý život. Nemyslí si, že to je přežitek/ do vztahu to patří i z praktického hlediska (právní záležitosti).

Respondent 2R: Manželství je hodně ekonomicky náročné a stát to nijak neulehčuje. Nejen svatba, ale celé manželství. Lidé by se měli brát po společném bydlení, aby to zkusili a měli jistotu. S manželstvím souhlasí. Svatba má něco do sebe, i když je to vlastně jenom papír. Manželství spojuje hlavně s dětmi.

Respondent 3R: Je to super, každý by do něj měl alespoň jednou vstoupit a je to logické vyústění dlouhodobého vážného vztahu.

Respondent 4R: Manželství je důležité, ale v dnešní době je branné jako staromódní/ je to první krok k tomu mít děti, ale vztah před tím musí fungovat. Lidé by se měli brát, když je vztah vážný, a ne s vidinou rozvodu.

Respondent 5R: Manželství je důležité, ale nemá takovou hodnotu jako dříve. Do manželství by lidé měli vstupovat uváženě a vzájemně se opravdu dobře poznat.

Respondent 6U: Manželství je spíš důležité kvůli právním věcem (majetku, informace od doktora apod.) Láska nepotřebuje nijak stvrzovat/ lidé by se měli brát uváženě a když se dobře znají. *„Ted' ale nadruhou stranu, když si vezmeš takový ty*

blbosti, jako že tě v nemocnici nepustí k němu a tyhle věci, dědictví a všechno, co spolu vybudujete ty ve finále vůbec nemusíš mít, když není ten blbej kus papíru. Takže teď už jsem i pro to manželství. Není to pro mě něco, čím by se stvrzovala láska nebo něco, ale spíš to беру tak z té praktický věci k životu, že je to důležitý. Než, že bych to brala, jakože se strašně milujem, to podle mě nemá souvislost.“ (Eva)

Respondent 7U: Do manželství by se mělo vstoupit s člověkem, s kterým chci být celý život/ uváženě. Neplynou z něj žádné výhody (hypotéka, byt atd.).

Respondent 8U: Manželství je potřeba - je to dobře, když se lidé berou, ale měli by se brát na celý život (rozmyslet si to). Dnes už se lidé brát nemusí, a tak by se měli brát z lásky (uváženě), ne že z toho něco mají. Je to tradice. Spojuje ho také s dítětem.

Respondent 9U: Manželství je dneska přeceňované, lidé by si tento krok měli pořádně rozmyslet/ bohužel to není žádná záruka/ v dnešní době manželství pro lidi nic neznamená.

Respondent 10U: Lidé by se měli brát, ale velmi uváženě. Nejdříve si spolu zkusit bydlet a reálný život, aby toho člověka pořádně poznali/ a mělo by být navždy.

Shrnutí

Žádný z respondentů manželství neodmítá a podle nich by se mělo uzavírat na celý život a velice dobře si tento krok rozmyslet. V odpovědích se objevuje názor o malé hodnotě manželství v dnešní době. Dále zmiňují neúčast státu na podpoře novomanželů a důležitost manželství z právního hlediska. Všichni respondenti očekávají vstup do manželství, což podle mého názoru ukazuje určitou, ač někdy neuvědomovanou hodnotu manželství v jejich životě.

Názor na rodičovství:

Respondent 1R: Je to podle ní smysl života, rodina a děti. Je důležitý je zabezpečit a přemýšlet racionálně.

Respondent 2R: Děti by měl mít každý, ale dneska to je velice finančně náročné a společnost nepomáhá.

Respondent 3R: Dnes je to hrozně těžké a lidé by si měli pořídit děti, když se o ně můžou postarat.

Respondent 4R: Mít děti je lidská přirozenost a je to dobře/ obohatí to život a zformuje to lidi/ nemít děti je zvláštní, ale je to otázka finanční stránky, proto jich lidé nemají tolik/ nemít děti je sobecké vůči rodičům. „*Myslím, že to je lidská přirozenost a měla by být. Už jsem jako slyšela od spousty lidí, že nikdy nechtějí děti, ale pořád je to něco zvláštního. A taky si myslím, že to je otázka finanční stránky a spoustu lidí se nepořídí moc dětí nebo jako jen jedno, aby pro něj měli dost peněz, třeba na dovolenou. Já si myslím, že to je dost sobecký když někdo nechce mít děti vůči tvejm rodičům, protože v důchodu je to ohromně povzbudí a dá jim to radost stejně jako pro tebe to je obrovské přínos. A jinak tě to zformuje.*“ (Tereza)

Respondent 5R: Lidé by měli mít děti/ rodičovství je radost/ a neměli by s rodinou otálet.

Respondent 6U: Lidé by měli mít děti a spíš dříve kvůli generačnímu rozdílu/ taky je zabezpečit.

Respondent 7U: Rodičovství je potřeba racionálně zvážit/ mnoho lidí má děti v dřívějším věku, nemají na ně peníze ani čas, což je špatně.

Respondent 8U: Rodičovství je vážná věc a je potřeba si ho promyslet a mít na to čas i peníze. Spoustu lidí se do toho ženou moc rychle, ale celkově je to důležité mít děti.

Respondent 9U: Rodičovství pro ni není teď prioritou, takže o tom moc nepřemýšlí.

Respondent 10U: Lidé by měli mít děti, ale jen pokud je dokážou zaopatřit (finančně, emocionálně).

Shrnutí:

Žádný z respondentů rodičovství neodmítá, spíše právě naopak si myslí, že do společnosti patří a je to přirozené. Zároveň se shodují, že rozhodnutí o tom stát se rodičem je vážné a mělo by být uvážené. Velice důležité děti zaopatřit především finanční jistoty se ve výpovědích opakují. Dvě respondentky (5R, 6U) uvedly, že je dobré mít děti spíše dříve, ale jejich odpovědi v otázce, kdy očekávají děti, neukazují na to, že by děti chtěly dříve než ostatní respondenti. Stát nijak nepomáhá rodičům s dětmi, byla jedna odpověď, která zazněla od respondenta s rozvedenými rodiči.

Názor na rozvod:

Respondent 1R: Neodmítá ho, a pokud je manželství nefunkční, tak to je někdy dobře třeba pro děti. *„Když ti dva už v tom nechtějí žít, tak proč to prodlužovat. Na druhou stranu by to možná mělo motivovat k tomu ty problémy řešit a postavit se k nim čelem a říct si: Hele, máme se ještě rádi, tak pojďme na tom zapracovat, ale zas pro děti je rozvod někdy potom lepší, když se doma hádají a nefunguje jim to.“* (Barbora)

Respondent 2R: Rozvod odmítá /manželství je závazek a rozvod je jen výsledek špatného řešení problémů a následného odcizení a výběru partnera například urychleného.

Respondent 3R: Je to přijatelné východisko v případě, že manželství nefunguje a lidé nejsou šťastní, je to někdy dobře.

Respondent 4R: Rozvod schvaluje, pokud manželství nefunguje/ bere to jako poslední možnost.

Respondent 5R: Rozvod schvaluje v krajních mezích (násilí) a jako poslední možnost/ normálně by to nemělo být urychlené rozhodnutí a důležité je předcházet rozvodu komunikací a řešením problémů.

Respondent 6U: S rozvodem souhlasí, pokud si dva lidé nerozumí, tak nemá smysl spolu být/ krizi by se měli snažit řešit a ne hned manželství ukončit.

Respondent 7U: Rozvod je přijatelný, ale neměl by být unáhlený. Krizi je potřeba nejdříve řešit.

Respondent 8U: Manželství je tak trochu posvátná věc a s rozvody moc nesouhlasí /řešení v krajních případech. *„Maj harmonický manželství, ale tak už několikrát říkaly názory, že nemaj rádi rozvody, že se jim to prostě nějak nelíbí nebo to a mě se to taky moc nelíbí a nevím. Je to pro mě jako trošku posvátná věc to manželství. Jakože, to pro mě něco znamená, ale v případech, kde není na výběr, se nedá nic dělat, třeba to násilí, tak to chápu“* (Vojtěch)

Respondent 9U: Rozvod schvaluje, když je manželství neúnosné (nevěra, týrání apod.), ale pokud jde o krizi, měla by se řešit/ rozvod vidí jako poslední možnost.

Respondent 10U: Rozvod schvaluje jen v krajních situacích (nevěra apod.) Jinak se rozhodně rozvádět nechce ani si nemyslí, že jí to jednou čeká.

Shrnutí

U respondentů s rozvedenými rodiči je vidět benevolentnější postoj k rozvodům, což může být jejich zkušeností. Někteří respondenti uvedli, že rozvod jejich rodičů byl dobrým rozhodnutím a vztahy v rodině se zlepšili. Jen jeden z nich rozvody striktně odmítá, což je dle mého názoru způsobeno jeho horší životní situací po rozvodu jeho rodičů.

Většina z dotazovaných z druhého souboru rozvod připouští jen v krajních případech jako je násilí, nevěra apod. Dva respondenti mají uvolněnější postoj k této věci, tedy že nemá smysl zachovávat nefunkční manželství, ale nejprve by se měla krize snažit vyřešit.

Všichni dotazovaní se shodují, že rozvod by měl být poslední možností, až poté co všechny pokusy o zachování vztahu zkrachují.

7. 6. 4. Jaké jsou životní strategie respondentů?

Tato otázka se bude zaměřovat na plány, cíle a časování životních událostí jako manželství, rodičovství, eventuálně kariéra a další plány.

Manželství

Respondent 1R: Chtěla by se vdát, ale až bude mít jistotu, že to s parterem vydrží, budou spolu bydlet nějaký čas 3-4 roky a klidně i po dětech. Přesný plán nemá a nepotřebuje se za každou cenu vdát. Má přítele zhruba rok.

Respondent 2R: Do manželství by chtěl vstoupit, až bude ekonomicky zajištěný, to je dneska nejdůležitější/ měli by spolu bydlet a poznat se, než se vezmou. Nemá přítelkyni. Nemá přesné plány.

Respondent 3R: Určitě se chce oženit se svojí nynější přítelkyní - oba doufají, že to bude na celý život/ oba jsou z věřící rodiny a sami věří, ale ne tak striktně jako jejich rodiče. Manželství pánují ve 24 letech po dokončení vysoké školy - nyní jsou spolu 10 měsíců.

Respondent 4R: Manželství plánuje se svým přítelem (2 roky jsou spolu) za 2-3 roky, tedy kolem 27 roku života, po dokončení vysoké školy. Pokud se vezmou, plánují to na celý život.

Respondent 5R: Do manželství chce vstoupit se svým nynějším přítelem kolem 25 roku, po dokončení školy. Je to pro ni na celý život.

Respondent 6U: Svatba je pro ni formalita/ neplánuje ji/ tipuje, že pokud zůstane se svým partnerem, tak za 5 let se asi vezmou - v té době jí bude 28.

Respondent 7U: S manželstvím počítá, ale není to pro něj ta nejdůležitější věc. Má přítelkyni 6 let - jednou se vezmou, až budou finančně zajištěni (svatba je velice drahá). Svatbu by měl klidně ve 30, ale spíše se to bude záležet na finanční stránce, reálně to vidí na 35 rok. „*No tak to těžko říct, když mi na tom nezáleží, já nevím, tak představa moje, si myslím, že bych se klidně mohl vzít ve 30, ale realita je taková, že na to dneska prakticky nejsou peníze, což to manželství posouvá, i ty děti de fakto, když člověk jakoby studuje do 26, pak si musí najít práci, chce si něco prostě...když chce barák, to stojí zas nějaký čas, něco jiného je, když někdo vyrůstá v bytě. Já si myslím, že svatbu budu mít třeba nejdřív ve 35.*“ (Lukáš)

Respondent 8U: Manželství plánuje, je pro něj důležité, ale přesný plán nemá/ nemá přítelkyni, ale pokud by si ji našel, tak by chtěl pracovat 2-3 roky a potom se oženit to je ve 27-28 letech. Nyní to, ale není pro něj priorita.

Respondent 9U: Někdy v životě by se chtěla vdávat, ale ne v blízké době/ partnera nemá, teď to pro ni není priorita/ má věřící rodiče, ale sama nevěří.

Respondent 10U: Manželství plánuje tento rok, hrozně se na to těší (už je zasnoubená)/ je jí 23 let. Je to pro ni logické vyústění dlouhodobého vážného vztahu a je důležité/ její rodiče jsou lehce věřící/ i ona sama věří, ale ne nijak striktně.

Shrnutí

Ze souboru respondentů s rozvedenými rodiči 4 z nich chtějí do manželství určitě vstoupit. Jeden respondentů zmiňuje důležitost ekonomického zajištění, která se u ostatních respondentů spíše objevovala u otázky rodičovství. Jen jedena z dotazovaných řekla, že pro ni není manželství tak důležité, a nepotřebuje se vdávat. Do manželství vstoupí, až bude mít jistotu, že s partnerem vydrží. Ti co reálně plánují manželství,

odhadují svůj věk při vstupu do manželství od 24 let do 27 let. Všichni tuto událost plánují po dokončení vysoké školy.

Z respondentů, kteří pocházejí z úplné rodiny, tři uvádějí, že s manželstvím počítají, ale není pro ně tak důležité, důležitější je mít plnohodnotný vztah. Zmiňují, že je to formalita nebo, že na manželství dojde, až budou ekonomicky zajištěni. Pro dva zbývající respondenty je manželství velice důležité a rozhodně do něj chtějí vstoupit. Jeden z těchto respondentů, ale nemá jasnou představu, kdy to bude, protože nemá přítelkyni, takže to nijak neřeší, zatímco druhá respondentka má už svatbu naplánovanou. I tento soubor bere manželství jako závazek na celý život. Respondenti předpokládají, že do manželství vstoupí od 28 do 35 let věku, až na jednu, která svatbu plánuje v 23 letech, zde hraje roli její víra.

Většina studentů z rozvedených rodin má o manželství jasnou představu a je pro ně důležité a aktivně si ho plánují v nižším věku. U souboru respondentů, kteří pocházejí z úplné rodiny je vidět uvolněnější postoj k manželství, alespoň u většiny z nich. Jedna respondentka se vymyká, což přisuzují její víře. Nehledě na rozvod rodičů jednou manželství plánují všichni respondenti. Striktnější představy dotazovaných z prvního souboru přisuzují neuvědomované snaze nahradit nebo vykompenzovat neucelenou rodinu, či emocionální strádání vlivem rozvodu.

Rodičovství

Respondent 1R: Chtěla by hodně dětí (5), ale myslí, že dneska to není moc reálné kvůli financím, proto myslí, že bude mít děti pouze dvě, když to půjde tak 3. Děti by měly být zabezpečené/ nechce, aby nepocítovaly tlak kvůli penězům. Před tím, než jí bude 30, chce první dítě. Manželství plánuje klidně, až po dětech., *Chtěla jsem vždycky hodně dětí třeba 5, ale v současné době spíš přemýšlím nad tím, jak by bylo proveditelný těch hodně dětí zajistit. Spousta lidí si udělá velkou rodinu, ale pak právě živořej. Jestli pak není lepší mít jedno dítě, kterému dáš, co můžeš.* (Barbora)

Respondent 2R: Děti by měly přijít do manželství (úplné rodiny) a měly by být finančně zajištěné, proto chce 1-2 děti / nechce, aby finančně strádaly/ plán, kdy chce mít děti, nemá.

Respondent 3R: Chce děti asi 3-4 roky po svatbě/ v 28 první dítě a celkově chce 2-3 děti také je důležité je finančně zajistit.

Respondent 4R: Plánuje 2-3 děti po uzavření sňatku. První dítě před 30 rokem života. Kariéru spojuje s finančním zajištěním rodiny.

Respondent 5R: Děti plánuje po svatbě 2-3 roky teda kolem 27 roku života a celkově by chtěla 3-4 děti. Nejdříve chce chvíli pracovat.

Respondent 6U: Děti by chtěla mít kolem 30 let/ 1 maximálně 2 děti/ na tom, jestli bude vdaná, nezáleží, ale podle jejího odhadu svatby by děti přišly až po svatbě.

Respondent 7U: Děti jednou plánuje, ale maximálně 2 - chce je s někým s kým si myslí, že bude celý život, na tom zda se narodí do manželství nebo ne podle něj nesejde. Nyní pro něj nejsou prioritou. Chce si život užít. S prvním dítětem počítá tak mezi 30-31 rokem života, pokud to situace umožní. „*Maximálně dvě, víc jich nechci. Myslim si, že to už je velká časová i finanční zátěž a taky si ten člověk musí něco užít, nevychovávat celej život děti, aby...jako ve stáří a tak já nevím, když budu mít děti, tak v nějakých 45, 50, tak už ty děti chci mít odrostlý a tak...abych je mohl nechat doma a jet si někam na víkend nebo něco.*“ (Lukáš)

Respondent 8U: Plánuje mít dvě děti, které se rozhodně narodí do manželství. První dítě by žena měla mít do 30 let. Nejdříve chce pracovat kvůli rodině a zajištění.

Respondent 9U: Děti zatím neplánuje, ale někdy by chtěla 2 děti, které by rozhodně měly přijít do manželství.

Respondent 10U: Děti plánuje tak rok po dokončení školy tedy v 25-26 letech a tak 2-3 maximálně/ oba s přítelem chtějí, aby děti přišly do manželství.

Shrnutí:

Respondenti s rozvedenými rodiči plánují více dětí, které by měly přijít kolem 28 roku života a chtějí, aby děti přišly po uzavření sňatku, až na první respondentku, která chce uzavřít manželství, klidně potom co přijdou děti, aby měla jistotu, že si našla správného partnera.

Soubor dotazovaných, kteří pocházejí z úplné rodiny, rodičovství zamýšlí v pozdějším věku, tedy kolem 30 let a s nižším počtem dětí, ale většina z nich chce, aby děti přišly do manželského svazku. Dvěma respondentům na tom nezáleží. Jedna věřící respondentka se vymyká, chce 2-3 děti kolem 26 roku života.

U obou souborů je vidět trend klasické rodiny s dvěma dětmi, též se všichni shodují na důležitosti zajištění dítěte především finančního, emocionálního a jiné stránky berou jako samozřejmost, přesto je ve výpovědích zmiňovali. Skoro všichni respondenti zmiňují hranici 30 let jako nejzazší pro rodičovství z biologických důvodů převážně spojovaných s ženou.

Jiné plány jako kariéra, cestování apod.

Respondent 1R: Po státnicích chce sehnat práci a finančně se zabezpečit, aby pak mohla mít děti. Chce vyzkoušet více prací/ měla by jí bavit. Chtěla by cestovat a chovat se ekologicky.

Respondent 2R: Chce dodělat školu a potom se chce odstěhovat z koleje do normálního bytu/ najít si práci v Hradci Králové a začít vydělávat, aby mohl mít rodinu. Přesto že o sobě říká, že je zaměřený na materiální hodnoty, tak je chce získat kvůli zajištění rodiny.

Respondent 3R: Po dokončení školy si chce ještě před dětmi užívat a cestovat, najít si dobrou práci, což znamená práci, která ho bude bavit a mohl by něco tvořit. Nechce monotónní práci. Přemýšlí o doktorském studiu. Zároveň s rodinou budovat kariéru. *„Ale já bych chtěl dělat něco, co mě baví, takže bych se chtěl pohybovat v mediálním prostoru nějakým způsobem a něco asi trošku tvořit. Takže to je můj takovej nějaký sen. Než skončit někde v kanclu, kde 8h denně tlučeš pořád ty stejný čísla do počítače, tak to by mě asi úplně nebavilo“* (Štěpán)

Respondent 4R: Hlavním cílem je dokončení školy, poté psychoterapeutický kurz a nalezení dobré práce a odstěhování se od rodičů/ hlavně finanční zajištění kvůli rodině.

Respondent 5R: Po státnicích si chce najít práci, aby mohla mít rodinu. Jejím hlavním cílem je velká spokojená rodina.

Respondent 6U: Po dokončení školy by chtěla někam vycestovat - nejspíš do Anglie a pak na Nový Zéland kvůli jazyku, poté si najít práci v nějaké cestovce, aby jí bavila a popřípadě i dálkově dodělat magisterský titul. Chce se zajistit se finančně a pak mít rodinu.

Respondent 7U: Chce hlavně dodělat školu potom si najít práci odstěhovat se od rodičů a začít bydlet s partnerkou - potom mít svoje vlastní bydlení nejlépe dům se zahradou/ mít psa a papoušky a pak rodinu.

Respondent 8U: Chce odjet do Anglie, kvůli zlepšení cizího jazyka potom si najít práci, zrekonstruovat dům, najde si ženu/ pořídí psa/ bude mít děti/ chce bazén. Zkrátka šťastně žít s rodinou. Karieru chce hlavně, aby zabezpečil rodinu.

Respondent 9U: Její hlavní prioritou je cestování, splnění snů - podívat se do Finska na rok a do USA, poté si chce najít práci, která jí bude hlavně bavit a bude tam používat jazyky. Poté přijde na řadu hledání přítele a rodina. *„Odjet na rok do Norska, po škole. Potom až bych se vrátila tak ještě na rok na Island a pak si najít nějakou práci. mě totiž baví cestování. Jak jsem říkala, přítel a nějaký závazky by mi v tom bránily. Vím, že kamarádky říkají, že by strašně chtěly někam jet, ale mají doma přítele, mají byt, mají prostě něco. Toho chci využít, zatím co to prostě nemám. Myslím, že mi to nikam neuteče.“* (Veronika)

Respondent 10U: Dokud nemá děti, chce cestovat a dokončit školu. Tento rok se chce vdát. Poté si najít dobrou práci a alespoň rok pracovat a posléze mít děti.

Shrnutí

Kategorie s rozvedenými rodiči se vyznačuje přesným, až „ideálním“ plánem, což znamená dodělat vysokou školu, najít si práci a založit rodinu. Dotazovaní mluví i o cestování, ale to je menším plánem, který chtějí realizovat souběžně s realizováním plánů s rodinou, prací a školou. Přestože respondenti mluví o finančním zajištění, před založením rodiny, tak materiální věci jako je vlastní bydlení většinou plánují, až potom, co budou mít děti.

V druhé kategorii jsou plány viditelně uvolněnější, tedy po dokončení vysoké školy chtějí respondenti cestovat, poté si najít práci, finančně a materiálně se zabezpečit, většinou pořízením vlastního bydlení. Zmiňováno bylo i pořízení domácích mazlíčků (papoušek, pes) a teprve po tomto období „užívání si“ plánují pořídit rodinu. Na rozdíl od první kategorie na rodinu tak nespíchají a chtějí počkat, na „ideální čas“.

Všichni dotazovaní chtějí najít práci, která je bude bavit a finančně bude dobře ohodnocená. Karieru chtějí budovat hlavně kvůli zajištění rodiny. Ti respondenti, kteří

stále bydlí doma, či na koleji mají v úmyslu se odstěhovat a najít si vlastní bydlení - „dospělé“.

7. 6. 5. Jakou oporu respondent nachází u svých rodičů (v případě rozvedených rodičů po jejich rozvodu)?

Tím je myšleno především oporu při realizování budoucích cílů, protože opora, kterou skýtá rodina dětem na vysoké škole, je předmětem druhé otázky.

Respondent 1R: S rodinou podporou výrazně počítá hlavně, co se týče rodinného života (například hlídání dětí a rady v rodičovství). S čímkoliv bude potřebovat pomoci (například s hledáním práce) se na rodiče se může spolehnout. Po finanční stránce jí dají, co budou moci, ale vzhledem k finanční situaci velkou podporu nečeká. „*Myslím si, že oni mě budou vždycky ve všem podporovat. Ať už, co se týče založení rodiny, hledání práce, ale finančně si myslím že moc ne, ne že by nechtěli, ale moc na to nemají, ale nějaký maličkosti mi dají třeba pro dítě nebo tak. Myslím si, že za mnou prostě budou stát pořád. Tady bych mohla vyjmenovat tisíc hledisek.*“ (Barbora)

Respondent 2R: Na podporu rodiny v žádném případě nespolečá v žádné oblasti svých budoucích plánů / bydlí od sebe daleko.

Respondent 3R: Podpora od rodičů bude hlavně ve formě rad/ chce být samostatný, ale například hlídání dětí by ocenil/ rodiče jsou vždycky ochotní pomoci, jak můžou. Společá na to, že za ním vždycky budou stát i přes velkou vzdálenost bydlení.

Respondent 4R: Na podporu rodičů velice společá hlavně ze strany matky/ až si bude dělat kurz/ také pomoc s dětmi očekává velkou a prarodičů taky/ v rodině to tak mají, že si pomáhají.

Respondent 5R: Ve finančních věcech podporu neočekává, ale co se týče hlídání dětí, rad nebo oprav, tak s podporou počítá.

Respondent 6U: S podporou rodičů velice počítá/ podporují ji v jejím snu vycestovat/ při hlídání dětí se na ně společá. Rodiče jí vždy budou podporovat ve všem.

Respondent 7U: Na podporu od rodičů příliš nespolečá, ale on jí spíše nechce. Pokud by měl o podporu zájem, rodiče by se snažili mu pomoci, ale mají velmi odlišné názory a životní styl. „*No jako oni by mi pomohli, ale já moc nechci, protože oni jsou*

úplně jiný, třeba by mému dítěti dávali smažený věci a paštiku a to já fakt nechci, snažím se jíst zdravě. No a že bych jim jako řekl, že potřebuju míchat maltu na baráku, to bych jim prostě neřekl, jako že třeba bych se zmínil, kdy by se se mi nabídli, tak jo, ale myslím si, že nikdy bych takhle nikomu neřekl: hele potřebuju takhle tohleto, přijed' mi pomoci, to ne.“ (Lukáš)

Respondent 8U: Na podporu rodičů velmi spoléhá/ ze začátku i na finanční/ hlídání dětí/ pomoc a rady praktického charakteru/ v rodině si pomáhají i na bratra se může spolehnout.

Respondent 9U: Realizování plánů (cestování) se rodičům moc nelíbí, ale přesto ji vždycky pomůžou, jak mohou. Ráda by byla samostatná, finanční podporu nechce, ale v praktických problémech na oporu spoléhá (hlídání dětí apod.)

Respondent 10U: Snaží se být samostatná, ale finanční podporu v posledním ročníku očekává, taky při svatbě a praktických věcech jako jsou rady a hlídání dětí, jak jen to vzdálenost dovolí.

Shrnutí

Drtivá většina respondentů pomoc v budoucím životě od rodičů očekává a to v takovém rozsahu jaký bude v jejich možnostech, tedy většina předpokládá pomoc ve formě rad a praktické pomoci (hlídání dětí, pomoc se stavbou vlastního domu, odvoz na letiště apod.). Ti respondenti, kteří mají rodiče lépe finančně zajištěné, očekávají i finanční či materiální podporu. Dotazovaní se shodují, že rodiče jim ochotně pomohou, jak bude v jejich silách. U realizování některých rozhovorů jsem u otázek, které mají odpovědět na tuto výzkumnou otázku, měla pocit určité stylizace odpovědí respondenty. Ve společnosti tedy v mediích i společenském styku je často slyšet „rodiče pro děti udělají všechno“ a podobné výroky. Bohužel se mi vzhledem k malým zkušenostem nepodařilo tuto stylizaci potlačit. Jen jeden z respondentů neočekává žádnou podporu, což je pochopitelné vzhledem k jeho nefunkční rodině, což vychází ze zpracování otázky, jaké rodina plní funkce.

Závěr

Bakalářská práce měla za cíl zjistit, zda a popřípadě jaký měl rozvod rodičů dopad na životní situace, životní strategie, budoucí cíle a názory vysokoškolských studentů. Především na názory týkající se manželství, rodičovství, rozvodovosti v ČR a rozvodu. Vzhledem k zaměření bakalářské práce bylo cílem pod pojmem životní situace zkoumat funkčnost rodiny po rozvodu prostřednictvím funkcí rodiny. Dále byly zkoumány plány dotazovaných v životních událostech, přesněji v manželství, rodičovství a plány, které chtějí realizovat po škole jako kariéra, cestování apod., což obsahuje pojem životní strategie. Ke splnění cílů práce byla použita kvalitativní metoda realizovaná pomocí polostrukturovaných rozhovorů s respondenty. Respondentů bylo celkem 10, z toho pět mělo rozvedené rodiče a pět pocházelo z úplné rodiny. Výsledky byly u těchto dvou souborů porovnávány a tím byl zjišťován rozdíl mezi soubory.

Z rozhovorů vychází, že respondenti s rozvedenými rodiči jsou více samostatní, nežli respondenti, kteří pocházejí z úplné rodiny, což je nejspíše způsobeno oslabením ekonomické funkce rodiny. Formy bydlení byly různorodé – sdílený studentský byt, pronajatý byt s přítelem, byt ve vlastnictví přítele, koleje. Bydlení u rodičů jen z části nebo stálé. Problémy, které respondenti zmiňovali, jsou společné pro oba soubory. Nejčastěji to byla škola, partner/ka, budoucnost či časové vytížení. Žádný soubor se nevyznačoval specifickými nebo velmi závažnými problémy.

Co se týče funkcí rodiny, tak celkově se mírné narušení projevuje jen u sociálně-ekonomické funkce, na což poukazuje i [Šťastná 2006]. U funkce socializačně-výchovné rozdíl mezi soubory vidím pouze v navázání hlubšího vztahu s pečujícím rodičem (v případě respondentů z rozvedených rodin, což je u těchto respondentů matka). Tento závěr je shodný s výzkumem od Amata [Amato 2000]. Je otázkou zda, to není spíše způsobeno emotivnějším chováním ženy nežli rozvodem. Žádné narušení nevidím ani u funkce sociálně-psychologické podpory. Častá odpověď byla, že rodiče se snaží poskytnout podporu při vysokoškolském studiu, ale protože si tímto specifickým systémem neprošli, tak tomu příliš nerozumí a podpora tedy spočívá jen v povzbuzení či dodání důvěry, spíše než v poskytování užitečných rad. Pocit, který respondenti často popisují při návštěvě rodičů, (nezávisle na tom, z jaké rodiny pocházejí), tedy pocit že se cítí jako na návštěvě, shledávám normálním, vzhledem k jejich budování svého vlastního

domova nejčastěji s partnerem. Jen u jednoho respondenta se projevovala narušení všech funkcí, ale bez hlubšího zkoumání nemohu posoudit, zda je to způsobeno rozvodem.

Vysokou rozvodovost v České republice respondenti z obou souborů hodnotí negativně a myslí si, že je zapříčiněna rychlým a neuváženým vstupem do manželství, neochotou lidí řešit problémy v manželství, dále pak především komunikací a rychlým rozhodnutím o rozvodu. Pouze jeden respondent si myslí, že vysoká rozvodovost je normální. Podle něj nám zákon takovou volbu nabízí, tak není důvod to odsuzovat.

Všichni respondenti očekávají vstup do manželství a dále se shodují, že manželství je závazek na celý život a mělo by se do něj vstupovat uváženě. Přesto se objevují názory o snížení hodnoty manželství či důležitost manželství pouze v právních záležitostech. Tyto odpovědi nejsou typické ani pro jeden soubor. Dále bylo uvedeno finanční zatížení především spojené se svatbou a neúčast státu při pomoci mladým rodinám.

Názory na rodičovství též nevykazovaly odlišnosti mezi soubory. Respondenti se shodují, že rodičovství je důležité a přirozené. Také je to závažné rozhodnutí, které by mělo být velice uvážené s ohledem na finanční situaci rodiny. Dvě respondentky si myslí, že je dobré mít děti spíše dříve, ale jejich odhad časování této události se nelišil od jiných respondentů. Jeden respondent uvedl, že stát rodičům nepomáhá.

Pouze u názoru na rozvod jsou mezi respondenty vidět rozdíly. Soubor dotazovaných s rozvedenými rodiči se projevuje benevolentnějšími postoji k rozvodu. Respondenti uváděli, že se vztahy a celková situace v rodině po rozvodu zlepšily. Jeden dotazovaný rozvody odmítá, což je podle mého názoru způsobeno zhoršenou životní situací po rozvodu jeho rodičů. Část z dotazovaných z druhého souboru rozvod připouští jen v krajních případech jako je násilí, nevěra apod. Dva respondenti mají uvolněnější postoj k této věci, tedy že nemá smysl zachovávat nefunkční manželství, ale nejprve by se měla krize snažit vyřešit. Všichni dotazovaní se shodují, že rozvod by měl být poslední možností, až poté, co všechny pokusy o zachování vztahu zkrachují.

V názorech o plánech týkajících se manželství je vidět rozdílnost mezi soubory. Čtyři z respondentů, kteří mají rozvedené rodiče, chtějí určitě do manželství vstoupit a je pro ně velice důležité. Jen u jedné respondentky z tohoto souboru je vidět, že manželství pro ni nemá takový význam, ale s manželstvím jednou v životě počítá. Respondenti

odhadují vstup do manželství ve věku v rozmezí 24 – 27 let. Z respondentů, kteří pocházejí z úplné rodiny, tři uvádějí, že s manželstvím počítají, ale není pro ně tak důležité, důležitější je mít plnohodnotný vztah. Zmiňují, že je to formalita nebo, že na manželství dojde, až budou ekonomicky zajištěni. Zbylí dva respondenti přikládají manželství veliký význam, což je podle mého názoru zapříčiněno u respondentky vírou a u respondenta výchovou rodiny. I tento soubor bere manželství jako závazek na celý život a skoro všichni respondenti ho plánují po dokončení vysoké školy. Respondenti předpokládají, že do manželství vstoupí ve věku v rozmezí 28 – 35 let, až na jednu, která svatbu plánuje ve 23 letech, zde hraje roli její víra. Mezi soubory je vidět rozdíl v názorech na manželství. Soubor s rozvedenými rodiči přikládá manželství větší význam a plánuje do manželství vstoupit dříve než soubor druhý. Z části tento závěr souhlasí se závěry [Hubatková at al. 2012: 178–193] a tedy, že do manželství mladí lidé z rozvedených rodin vstupují dříve. To, že mají pesimističtější pohled na manželství, se v tomto výzkumu nepotvrdilo, spíše naopak.

V názoru na rodičovství se respondenti z obou souborů shodují v tom, že všichni chtějí mít děti. První soubor si plánuje děti kolem 28 roku a jejich počet je vyšší než u druhého souboru. Zmiňují, že chtějí 2-3 děti, jedna respondentka chce dokonce 5 dětí, ale reálně si myslí, že bude mít 2-3. Další chce 3-4 děti a myslí, že je to reálné. Všichni kromě jedné respondentky chtějí, aby děti přišly do manželství. Druhý soubor se chystá mít děti kolem 30 roku života, tedy později, než první soubor a v menším počtu. Často je zmiňován počet potomků mezi 1-2 . Většina očekává, že děti přijdou do manželství, až na dva respondenty, kteří pořadí nepřikládají význam. Jedna věřící respondentka se vymyká, chce 2-3 děti kolem 26 roku života. Oba soubory s výjimkami zmiňují, že chtějí 1-2 děti (druhý soubor) a 2-3 (první soubor) v čemž je vidět trend rodiny s dvěma dětmi. [Fialová, L., D. Hamplová et al. 2000: 24]

Též se respondenti shodují na důležitosti zajištění dítěte především finančního, emocionálního a jiné stránky berou jako samozřejmost, přesto je ve výpovědích zmiňovali. Skoro všichni respondenti zmiňují hranici 30 let jako nejzazší pro rodičovství a to z biologických důvodů převážně spojovaných s ženou.

Dotazovaní s rozvedenými rodiči se vyznačují přesným, až „ideálním“ plánem své budoucnosti, tedy dodělat VŠ najít si práci a založit rodinu. Dále mluví i o cestování, ale to je méně důležitým plánem, který chtějí realizovat ve stejném čase jako realizování

plánů s rodinou, prací a školou. Přesto že respondenti mluví o finančním zajištění před založením rodiny, tak materiální zajištění jako je vlastní bydlení většinou plánují, až potom, co budou mít děti. V druhé kategorii jsou plány viditelně uvolněnější, tedy po dokončení VŠ chtějí respondenti cestovat poté si najít práci, finančně a materiálně se zabezpečit, většinou pořízením vlastního bydlení. Zmiňováno bylo i pořízení domácích mazlíčků (papoušek, pes) a teprve po tomto období „užívání si“ plánují pořídit rodinu. Na rozdíl od první kategorie na rodinu tak nespíchají a chtějí počkat, na „ideální čas“. Všichni dotazovaní plánují najít práci, která je bude bavit a finančně bude dobře ohodnocená. Karieru chtějí budovat hlavně kvůli zajištění rodiny. Ti respondenti, kteří stále bydlí doma, či na koleji mají v úmyslu se odstěhovat a najít si vlastní bydlení „dospělé“. Tradiční chování vysokoškolských studentů, týkající se rodiny potvrzuje také výzkum [Hamplová et al. 2007:35]. Respondenti s rozvedenými rodiči se tedy spíše řídí přáním mít rodinu, nežli racionálními úvahami. Respondenti pocházející z úplné rodiny jsou v rozhodování ohledně založení rodiny racionálnější.

Poslední otázka týkající se očekávané opory u rodičů přinesla podle mého názoru zkrácené výsledky z důvodu stylizace odpovědí respondenty, kterou jsem neuměla bohužel obejít. Všichni respondenti očekávají určitou míru opory od svých rodičů přiměřenou jejich schopnostem a životní situaci. Konkrétněji je to pomoc jako hlídání dětí, pomoc se stavbou vlastního domu, odvoz na letiště, rady nejrůznějšího druhu a u rodičů, kteří jsou dobře finančně zajištěni i pomoc materiální a finanční. Jen jeden respondent žádnou pomoc neočekává, což je dle jeho špatných vztahů a celkově nefungující rodiny pochopitelné.

Přestože jsou výsledky tohoto výzkumu zajímavé, tak jsou spíše potvrzením již provedených odborných výzkumů a některé informace jsou jen dílčími částmi zajímavých situací vysokoškolských studentů, které by bylo zajímavé hlouběji prozkoumat a tento výzkum doplnit dalšími metodami výzkumů.

Seznam zdrojů

Knižní

Amato, P. R. 2000. „The Consequences of Divorce for Adults and Children.“ *Journal of Marriage and Family* 62 (4): 1269–1287.

Amato, P. R., J. Gilbreth. 1999. „Nonresident fathers and children’s well-being: A meta analysis.“ In „The Consequences of Divorce for Adults and Children.“ *Journal of Marriage and Family* 62 (4): 1269–1287.

Bartlett, H. M. 1970. *The Common Base of Social Work Practice*. Washington: National Association of Social Workers.

Bauman, Z. 2006. *Úvahy o postmoderní době*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Beck, Ulrich. 2004. *Riziková společnost: na cestě k jiné moderně*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Fialová, L., D. Hamplová, M. Kučera, S. Vymětalová. 2000. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Giddens, Anthony. 1999. *Sociologie*. Praha: Argo.

Hamplová, D. et al. 2007. *Děti na psí knížku? Mimomanželská plodnost v ČR*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR.

Hubatková, B., M. Kreidl, M. Štípková, L. Rabušic. 2012. „Vliv rozvodu na vzdělanostní šance dětí.“ In *Proměny partnerství: životní dráhy a partnerství v české společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Jandourek, J. 2007. *Sociologický slovník*. Praha: Portál.

Kubátová, H. 2010. *Sociologie životního způsobu*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing.

Kubátová, H. 2009 *Sociologie*. Olomouc: Univerzita Palackého.

Matoušek, O. a kol. 2003. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál.

Možný, Ivo. 2002. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství.

- Možný, I. 2006. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Rabušic, 2001. *Kde ty všechny děti jsou?: porodnost v sociologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Sak, P. 2000. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč.
- Šťastná, Anna. 2006. Rozvody a děti: vliv rozvodu rodičů na životní dráhu dětí. In Hamplová D., Šalamounová P., Šamanová, G. *Životní cyklus. Sociologické a demografické perspektivy*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Šubrt, Jiří et al. 2008. *Soudobá sociologie II (Teorie sociálního jednání a sociální struktury)*. 1.. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- Šubrt, Jiří. 2001. *Postavy a problémy soudobé teoretické sociologie: sociologické teorie druhé poloviny 20. století*. Praha: ISV nakladatelství
- Tuček, M. 1998. *Česká rodina v transformaci - Stratifikace, dělba rolí a hodnotové orientace*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky
- Kraus, Blahoslav, Věra Poláčková at al. 2001. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido.
- Linhart, J., M. Petrušek, A. Vodáková, H. Maříková., 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum

Internetové

- Český statistický úřad. 2017a. „Vývoj obyvatelstva České republiky – 2016.“ [online]. [cit. 13. 04. 2018]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-2016>
- Český statistický úřad. 2017b. „Aktuální populační vývoj v kostce.“ [online]. [cit. 27. 04. 2018]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>
- Český statistický úřad. 2016. „Česká republika v mezinárodním srovnání (vybrané údaje) – 2015“ [online]. [cit. 28. 04. 2018]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/24347867/1413136615.pdf/b3d77197-83d2-4af3-83cf-cf176c40bac5?version=1.0>

Český statistický úřad. 2012. „Vývoj obyvatelstva České republiky – 2011.“ [online]. [cit. 28. 04. 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-v-roce-2011-d1xwfw0a13>

Český statistický úřad. 2009. „Vývoj obyvatelstva České republiky – 2008.“ [online]. [cit. 28. 04. 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-cr-2008-t43ym207qn>

Demografie info. „historie porodnosti“ [online]. [cit. 28. 04. 2018]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_porodnosthistorie

Goffman, Erving. 1986. *Frame Analysis*. [online]. Boston: Northeastern University Press. [cit. 17. 05. 2018]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1423/podzim2013/SOC571E/um/E.Goffman-FrameAnalysis.pdf>

Horáková, N. 2005. „Co je pro nás v životě důležité?“. *Časopis naše společnost* 3 (1). [Online]. [cit. 12. 05. 2005]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/casopis-nase-spolecnost/prehled-clanku/54-2005-2/560-co-je-pro-nas-v-ivot-dleite>

Hašková, Hana, Rabušic, Ladislav. 2008. „K nízké sňatečnosti v České republice.“ *Sociální studia* [online] 5 (2): 9-33. [cit. 17. 04. 2018] Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/publikace/k-nizke-snatecnosti-v-ceske-republice>

Chaloupková, Jana, Petra Šalamounová. 2004. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě*. [online]. [cit. 29. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/2004-7.pdf>

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. 2008. „Rodinná politika na úrovni krajů a obcí metodické „doporučení“ Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.“ [online]. [cit. 26. 03. 2018]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/6778/Rodinna_politika.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2004 „Národní zpráva o rodině.“ [online]. [cit. 03. 04. 2018]. Dostupné z:

http://www.mpsv.cz/files/clanky/899/zprava_b.pdf

Občanský zákoník. 2018. Zákon č. 89/2012 Sb. [online]. [cit. 17. 04. 2018]. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#cast2>

Strmiska, Zdeněk. 2017 „Sociologie hodnot.“ [online]. [cit. 17. 04. 2018]. Dostupné z:

https://encyklopedie.soc.cas.cz/core/index.php?title=Sociologie_hodnot&action=info

Štyglarová, T., E. Kačerová., 2014. Obrat v rozvodech, Český statistický úřad [online] [cit. 15. 04. 2018]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/czso/0b00225862>

Příloha

Příloha č. 1 - scénář rozhovorů

A/ Charakteristika respondenta

- Můžeš se stručně představit a zrekapitulovat svůj život?
(Kolik ti je let? Jaký studuješ obor? V jakém ročníku jsi?)
- Proč ses rozhodl/a studovat vysokou školu? Jak jsi se studiem spokojená?
- Máš partnera/partnerku? Charakterizuj prosím váš vztah.
- Jaké problémy v současnosti zejména řešíš?

B/ Charakteristika rodiny

- Charakterizuj, prosím, svou rodinu?
(Kdo ji tvoří? Jak velká je Tvoje rodina? Kým jsou Tvoji rodiče? Kde bydlí, pracují?)
- Jak Tvoje rodina funguje?
(Jaké jsou vztahy mezi členy rodiny? Jaká je vaše finanční situace? Jste věřící rodina? Co si na rodičích ceníš? Čím Tě štve? Jak se doma cítíš?)
- V případě dětí rozvedených rodičů:
(Kdy se rodiče rozvedli? Jaké vztahy udržují mezi sebou? Jaké vztahy máš Ty k nim? Změnily se po rozvodu? Souhlasíš s tím, že rozvod byl správným řešením? Jak se doma cítíš? Jaký jsi měl doma pocit před rozvodem?)

B/ Situace vysokoškoláka

- Jaký byl názor rodičů na rozhodnutí, že budeš studovat vysokou školu (podpora)?
- Pomáhají Ti rodiče řešit Tvoje problémy?
(Můžeš se o rodiče v době svých studií opřít, na ně se spolehnout? Pomáhají Ti (finančně, emocionálně, prakticky) Jak a čím?)
- Kdo jiný Ti pomáhá, v čem a jak?
- V případě dětí rozvedených rodičů:

- Myslíš si, že studenti z nerozvedených rodin mají jinou situaci než z rozvedených? V čem?
- Čím Tebe osobně rozvod nejvíce poznamenal (ekonomicky, vztahy, podpora) je to po rozvodu jiné?

C/ Názory na manželství a rodičovství

- Co soudíš o manželství (kdy)? Plánuješ manželství? Jaké by mělo splňovat Tvé představy? Je to reálné?
- Co soudíš o tom, jaká je v ČR míra rozvodovosti? Je pro tebe rozvod přijatelný jako řešení krize?
- Co soudíš o rodičovství? Plánuješ mít děti (kdy po, před manželství nebo to je jedno)? Chtěl/a bys je vychovávat podobně, jako tvoji rodiče vychovávali tebe?

D/ Životní strategie

- Jaké máš nejbližší plány? A po skončení školy?
- V jakých etapách (letech) by se podle Tvých očekávání měl odvíjet Tvůj další život? Jaké máš nejbližší a třeba vzdálenější cíle? Co je hlavní a vedlejší prioritou? Rodina, práce, vzdělávání, cestování, ekologie, politika?
- Spoléháš na podporu svých rodičů při realizaci svých plánů? V čem a jakou?

Příloha č. 2 - ukázka rozhovoru s respondentem 3R

1. Jaká je životní situace respondentů?
2. Jaká je rodinná situace respondentů?
Zde se bude zjišťovat především jak rodina plní své funkce a to **ekonomickou**, **socializačně-výchovnou** a **sociálně-psychologickou**, kam patří i emocionální uspokojení potřeb.
3. **Jaké názory má respondent na rozvodovost v České republice, na manželství a rodičovství a rozvod.**
4. Jaké jsou životní strategie respondentů?
5. **Jakou oporu respondent nachází u svých rodičů (v případě rozvedených rodičů po jejich rozvodu)?**

T: Můžeš se stručně představit? 00:03:35-8

R: Jmenuju se Štěpán, je mi 23 let, studuju na VŠ. Momentálně studuji na Univerzitě v Olomouci na Palackého. Studuju obor Kulturní studia, což je navazující obor po Žurnalistice. Mezi mé koníčky patří fotbal, aktivní i pasivní. Různé sporty, četba, komiksy, filmy a tak dále. 00:04:24-2

T: Seš se svým studiem na týhle škole spokojen? Líbí se ti tam? 00:04:29-8

R: Jo, líbí se mi tady. Je to změna oproti mému předešlému studiu, takže jsem rád za to, že jsem změnil trochu obor a jsem rád, že mám pocit, že mě to zase někam v životě posunulo na této škole. 00:04:47-6

T: Máš partnera či partnerku? 00:04:50-3

R: **Mám partnerku teď necelých 10 měsíců.** 00:04:54-4

M.: Máš nějaká problémy, který teď řešíš? Jaký řešíš? 00:05:19-7

R: V návaznosti na mou partnerku nebo obecně životní? 00:05:22-9

M.: Obecně životní. I v návaznosti s partnerkou můžou být samozřejmě. 00:05:27-3

R: **No tak samozřejmě finanční těžkosti, což asi potkává každého studenta. Je to i tím, že žiju od rodičů, už mě nesponzorují tak mam dvě práce teďka. Už si platím všechno sám, takže potom i z toho důvodu musí člověk dávat větší důraz na to, aby vydělal dost, aby**

se uživil a nejedl suchej chleba celej měsíc. Jako není to něco, co by mě, až tak trápilo, ale člověk to má na paměti, že třeba tohle si musí nějak hlídat. Začíná zkouškové období, což pro každého studenta je řekněme nemilá věc. Byl bych radši kdyby byla ještě škola a mohl se flákat, takže to mě trochu trápí teď. Trápí mě to, jestli Baník spadne, což je fotbal, to mě trápí hodně. To musím říct, že mě opravdu trápí a doufám... do nějakého záznamu bych rád řekl, že dnes je 8. května 2018 a v současné době to vypadá, že Baník by nemusel spadnout. Takže doufám, že až to bude někdo číst třeba za 20 let tuhle bakalářku, takže Baník nebude spadlej tehdy, že je pořád ještě v první lize. A v návaznosti na moji partnerku mě asi trápí to, že je to vztah na dálku, takže s tím občas trošku bojujeme. 00:07:11-5

T: A kde máš partnerku? 00:07:13-1

R: V Bratislavě 00:07:15-5

T: Tak to j hodně na dálku. A vídáte se? 00:07:19-2

R: Vidáme se každý víkend prakticky. Jak to jde, tak se vidíme. 00:07:24-9

T: Tak to je zase docela dobrý každej víkend. 00:07:27-3

R: Jo, to jako jo, já neříkám. Přece jenom ale vidím i ve svém okolí lidi, kteří jsou spolu každý den. 00:07:37-5

T: Jasný, je to jiný. Tak my jsme to měli s Lukášem stejně, když jsem byla na vejšce, on byl v Praze. Viděli jsme se jen o víkendu, no. 00:07:45-0

R: Takže ty víš, o čem to je. 00:07:49-6

T: Můžeš charakterizovat svoji rodinu? Kdo ji tvoří, jak je velká, kým jsou tvoji rodiče, kde pracují? 00:08:00-8

R: Moje rodina je malá, ať už ta blízká i ta vzdálená. Je poměrně bych řekl malá... úplně nejbližší rodina samozřejmě tam patří matka, můj otec a má sestra. Mám jednu sestru starší. Oba moji rodiče žijí v Ostravě. Sestra v současné době bydlí v Brně se svým manželem. Táta dělá ve firmě, která zpracovává evropské dotace. Máma dělá v České spořitelně? Nevím, máma dělá v bankovním sektoru, nejsem si úplně jistěj přesně ve který instituci, ale v bankovním sektoru. Rodinu bych popsal asi jako poměrně na jednu stranu rozbitou, tím, že jsou naši rozvedení, ale na druhou stranu až překvapivě normální a

fungující. Naši spolu vychází a fungují poměrně dobře i na to, že jsou rozvedení. A paradoxně asi spolu vychází mnohem lépe teď po rozvodu, než předtím. 00:09:24-5

T: Můžeš mi říct, jaká je vaše finanční situace, jako rodičů? Žádný čísla, jenom prostě obecně. 00:09:32-2

R: Jako uživí, nedřou bídu z nouzí, ale i třeba tím, že máma má ještě svoje rodiče, kteří jsou oba po osmdesátce, takže i s nima je to náročnější. Takže v té rodině není těch peněz úplně jako tolik, že by se jezdilo na dovolený nebo tak, to ne. 00:09:58-5

T: Chápu. Jste věřící rodina? 00:10:04-9

R: Jo 00:10:08-5

T: I ty věříš? 00:10:09-0

R: Já vždycky říkám, že pocházím z věřící rodiny a můj osobní vztah k tomu je takovej, že nejsem proti tomu. Řekněme, že účastním se těhle akcí, chodím s nimi i do sboru. Sám jsem takovej někde mezi asi bych tak řekl. 00:10:34-2

T: Myslíš, že to ovlivnilo ty vztahy po rozvodu nebo vůbec celej ten rozvod? 00:10:43-6

R: Co se týče našich, že by třeba nad tím víc uvažovali, jestli ten rozvod jo nebo ne, tak tohle na to ten vliv nemělo. Ta víra. To spíš uvažovali kvůli nám, jakoby děckám, jestli se rozvést, když jsou děti. Spíš asi to okolí reagovalo jinak, než by... 00:11:03-1

T: Mají hodně věřící okolí? 00:11:04-9

R: Ano. Že ti přátelé nebo i ten sbor, tady ta komunika tady reagovala jinak, než by třeba reagovala komunita nevěřící. Jinak si ale myslím, že to nějaký zásadní vliv na to nemělo. A to, že naši spolu dobře vychází muže souviset s tím, že se třeba vídají každéj týden v tom společenství, ale myslím si, že to souvisí s tím, že jsme oba dva rozumní. A, že ty vášně, který byly v době rozvodu, tak vychladly a prostě. 00:11:36-1

T: Já jsem si myslela, že většinou věřící lidi se snaží dodržovat příkázání nebo to je jedno v jaký formě, jestli jsou židé nebo tak... snažej se být čestný a nekrást a tady ty základní věci. Chovat se k sobě hezky a tak. V tomhle směru jsem to myslela, že třeba jestli je to ovlivnilo. 00:12:01-3

R: Tak oni se nerozvedli z nějaký důvodů, že by se třeba podváděli. Spíš si prostě nerozuměli a hádali, takže to s tou vírou, takže to s tou vírou asi taky nemá tolik, co dělat.

00:12:14-7

T: Jaký jsou teď vztahy v rodině? Mezi tebou a rodičema, mezi rodičema - to už jsi z části řekl, že jsou v pohodě. 00:12:30-9

R: Myslím, že vztahy jsou dobrý. S našima vycházím, když jsem doma, tak spolu vycházíme dobře. Oni se na mě vždycky těší, když přijedu, já na ně taky. Oni spolu vychází velmi dobře, vídají se i přes týden sem tam, že si zajdou na kafe. Nebo i když něco kvůli prarodičům řeší, a nějak spolu komunikují. Takže vztahy jsou dobrý. A se ségrou se vídám zhruba tak stejně, jak s rodičema. A i se ségrou máme dobrý vztahy, si myslím. 00:13:08-2

T: A tak jako myslím i kontakty, jestli si voláte? Teď jste si volali, že jo, tak to je asi všechno v pořádku? 00:13:17-4

Š.: Jo, to mi se snažíme si třeba jednou za týden zavolat, i s našima a se ségrou. 00:13:24-3

T: I s tatškou? 00:13:25-1

R: Jo, paradoxně s tátou si volám víc, než s mámou asi. 00:13:33-4

T: Čeho si na rodičích ceníš? 00:13:36-8

R: Asi pracovitosti určitě, naši byli vždycky pracovitý. Vždycky se snažili rodinu zabezpečit, abychom si my jako děti neměly na co stěžovat nebo tak. Myslím si, že si cením toho, jak nás vychovali. Že se z nás snažili vychovat samostatný lidi, kteří nebudou ve 30 mamánkové sedět doma. Myslím si, že nás dobře vychovali, pokud to můžu takhle říct sám o sobě. Toho si na nich určitě cením, toho co se nám snažili předat. 00:14:33-3

T: Čím tě naopak štvou? Co na nich nemáš rád? 00:14:40-4

R: No, tak povahama asi mě štvou, že... nebo tím, že třeba u mámy pozoruju nebo, i se ségrou pozorujeme, určitou takovou možná životní zatrpklost občas. Že je taková negativní občas, že ten život nevidí vždycky v těch dobrejch barvách, takže asi to. No a povahy, že jsou takový povahy, jaký jsou. Tím, že my jsme podobný povahy potom, tak tam prostě dochází k tomu tření, že jo. 00:15:16-6

T: Jak se doma cítíš, když přijedeš? 00:15:20-7

R: Dobře, tak já jezdím domů jednou za měsíc třeba a jsem tam dva dny. **Mám se jak v bavlnce většinou, takže moc nemám čas se cítit blbě.** Na druhou stranu, když pak jedu domů, tak jsem většinou rád, že jedu domů. **Že už zase budu v tom svém režimu, že přecejem jako člověk přijede na víkend a moc si neodpočine.** Musíš za prarodičema zajít, musí oba dva rodiče podělit o ten čas, když bych ještě nějakýho kamaráda chtěl vidět, tak je to náročný potom časově ty víkendy.

T: Dobře, a kde se cítíš doma?

R: Ty jo to je složitý, když přijedu do Ostravy doma je asi u táty, protože tam mam svůj pokoj, se stolem a postelí. Dřív bylo doma v Hradci na bytě, protože jsem tam trávil nejvíce času. **A teď je doma nejspíš v Olomouci kde má, svůj pokoj a jde žiju přes týden...**

T: Kdy se tvoji rodiče rozvedli?

R: Moji rodiče se rozvedli... no technicky, když se podepsali ty papíry, tak to bylo někdy v prváku na střední, ale já ten rozvod beru jakoby po devítce... myslím, že to bylo léto po devítce, když se máma odstěhovala s tím, že se budou rozvádět. A potom jakoby technicky, to bylo někdy za třičtvrtě roku, než se to všechno dohodlo.

T: Myslíš, že se změnil ty vztahy po rozvodu?

R: Určitě. Myslím si ale, že to se ty vztahy měnily i tím, že jsme všichni dospívali. Ty vztahy se nějak přirozeně mění, z toho, že člověk už není úplně dítě a stáva se nějakým teenagerem. Takže si myslím, že se ty vztahy tam změnily i díky tomu hodně. 00:17:05-2

T: Jak se změnil? Můžeš mi to popsat? 00:17:11-0

R: No tak první se změnily asi k horšímu. Minimálně třeba s mámou, protože ten první rok tam byl takový náročný, že se hádali a přecejem člověk cítí určitou zášť a zlobu vůči těm rodičům. Myslím si ale, že postupně se to vykrystalizovalo. Věci jsme si vyříkali. **A myslím, že se ty vztahy změnily k lepšímu naopak. Že prostě člověk přišel na střední školu a už to nebylo dítě, který muselo doma jenom poslouchat, ale už se bral i ohled na**

jeho názory. Takže i díky tomu se ty vztahy zlepšily. Jakoby člověk, už se stával rovnocennějším partnerem. 00:18:04-1

T: Jaký jsi měl doma poct před rozvodem? 00:18:10-5

R: Bejvalo často dusno, často se naši hádali. Člověk byl takovej opatrněj, protože nikdy nevěděl, kdy se něco přižene. Tam občas to bylo chození po dynamitu, stačila a jiskra a bylo to. Takže člověk byl takovej opatrněj, asi tak bych to řekl. Ale jinak bych si nestěžoval na svoje dětství. Svoje dětství si pamatuju dobře a tyhle vzpomínky na nějaký hádky člověk spíš vytěsni si myslím. 00:18:55-3

T: Takže před tím rozvodem to bylo takový bouřlivější, hádali se... a jak dlouho třeba před tím? 00:19:02-2

R: No třeba ségra si vzpomíná, že se hádali od toho, co jsme byli malí. Já si to úplně takhle nepamatuju, já bych řekl tak třeba dva roky před tím rozvodem. Od tý sedmý třídy asi přišla taková ta největší krize. 00:19:22-0

T: A pak se rozvedli 00:19:25-1

R: Pak se rozvedli a byl v zásadě klid, protože jsem přešel do střídavý péče rodičů. Byl jsem tejdén s mámou, tejdén s tátou. Takže i díky tomu jsem si vždycky jakoby užil toho jednoho rodiče ten tejdén a pak jsem, když už jsme si lezli na nervy po tom tejdnu, tak jsem jel si užít druhýho rodiče. 00:19:49-0

T: Takže se ty vztahy vlastně po tom rozvodu zlepšily? 00:19:54-4

R: Jo, i mezi nima po nějaký čase. Mezi nima, tam to trvalo asi dýl, ale myslím, že oni si asi taky plno věcí vyříkali a pochopili, že to prostě nemá cenu a dneska jsou řečně kamarádi. 00:20:16-9

T: Myslíš, že to bylo správně, že se rozvedli? 00:20:20-6

R: Myslím si, že jo 00:20:24-5

T: Jaký byl názor rodičů na to, když jsi řekl, že půjdeš studovat VŠ? 00:20:46-7

R: Naši mě podporovali, protože i sestra studovala VŠ, takže oni vždycky chtěli abychom šli studovat. Abychom studovali, co nejdýl to půjde. Abychom si vystudovali ty tituly

nějaký, abychom prostě měli řekněme výhodu nebo abysme prostě měli dobrej základ potom pro budoucí zaměstnání. Takže v tomto mě rozhodně podpořili. 00:21:17-4

T: Pomáhají ti rodiče řešit tvoje problémy? 00:21:22-9

R: Jo, myslím, že když mám nějaký problém, ať už se to týkalo, když jsem hledal práci, tak jsem to s něma vždycky mohl probrat i co se týká vztahovejch problémů, tak nemám strach za nimi zajít nebo tak. 00:21:45-2

T: Co třeba se školou? Jak to bylo? Třeba takový ty praktický věci, že třeba jestli ti maminka vařila nebo jestli tě někam odvezli? 00:21:57-7

R: Tím, že já jsem na bakáláře chodil do Hradce, tak jsem byl docela daleko, tak jsem si vařil sám. Maminka mi prala, to je pravda. V prváku i ve třetáku mi maminka prala, nebo tatínek spíš. Ale vařit jsem si vařil sám, navíc jsem potom byl rok na Erasmu, takže tam jsem se o sebe musel postarat lautr sám. Takže tam mě podporovali zejména finančně na bakalářské studiu. 00:22:31-3

T: Finančně tě podporovali taky oba? 00:22:35-4

R: Tam to bylo dohodnutý tak, že tatínek mi platil bydlení a maminka mi dávala kapesný. Samozřejmě jsem se snažil mít nějaký brigády, abych si něco vydělal ještě jako navíc. 00:22:56-5

T: A třeba o zkouškovým, když jsi měl nějakou těžkou zkoušku nebo před státnicema, tak v tom tě taky podporujou? 00:23:03-4

R: Já jim to moc neříkám, mě stresuje, když oni stresujou. Oni pak začnou stresovat, jestli se dost učím a jestli jako jsem v pohodě a tak a mě tohle začne potom stresovat, tak já jim většinou ani neříkám, že mám nějaký zkoušky radši. 00:23:19-3

T: Tak třeba potom? 00:23:21-6

R: Jo, potom samozřejmě, to oni mě vždycky podporovali, že: "Naučil ses dobře? A umíš to? a je to těžký?" Navíc máma potom začla sama studovat VŠ, tak zjistila o čem to je. 00:23:41-2

T: A co mamka studuje? 00:23:41-5

R: Mamka studuje Speciální pedagogiku 00:23:46-2

T: Kdo jinej ti ještě pomáhá? [00:24:00-5](#)

R: Tak moje spolubydlíci na koleji, co mám, ty se o mě staraj. Jedna vaří, ta druhá občas taky vaří. Nevím, jak to dělám, ale vždycky skončím v tom ženským kolektivu. A samozřejmě přítelkyně mě podporuje, když si vymyslím něco. Ta mě podporuje často v blbostech. Jí už vlastně ani nic moc nezbyvá potom. [00:24:43-3](#)

T: Myslíš si, že studenti z nerozvedenej rodin mají jinou situaci, než ty z rozvedenejch? Třeba právě na tý vysoký škole? [00:25:08-8](#)

R: Hlavní aspekt by mohl být v penězích, že třeba studenti z nerozvedených rodin by teoreticky mohli mít lepší přístup k financím od svých rodičů, že pokud ty náklady táhnou oba společně, tak je to pro ně třeba líp zvládnutelný, než pokud se o toho studenta stará třeba jeden. Ale jinak si myslím, že na tý VŠ... i tím, že často studenti bydlí na kolejích, tak si najdou takový ty party, přátelství a najde si takovou tu studentskou rodinu, jak třeba známe z Přátel. Tak si myslím, že tam se to jakoby smaže, kdo je z rozvedenejch a kdo je z nerozvedenejch rodin. [00:26:10-3](#)

T: A znáš třeba někoho, kdo tu situaci má jinou? Třeba, když jedeš domů, tak ty musíš za mamkou, za tatškou... oni jedou jen na jedno místo. [00:26:26-7](#)

R: No jasně, tak to je třeba taky rozdíl v tom, kolik toho musí stihnout za ten víkend. Že přijedou domů a jsou s oběma rodičema, který vidí a já musím za mámou, za tátou a takhle. Nevím ale, mě nějaký velký rozdíly v tom asi nenapadaj. [00:26:45-6](#)

T: A nezatěžuje tě to, jako psychicky a časově, když takhle musíš všechny objet? To není jenom, když tam přijedeš na víkend. To jsou třeba Vánoce, když máš narozeniny, nebo mamka má narozeniny? [00:27:01-6](#)

R: Jakoby tím, že už jsem tohle zažíval na střední, že jsem jako pendloval, tak už jsem si na to asi zvykl. A taky si myslím, že ty Vánoce... tak to my jsme v posledních letech slavili dohromady. Loni se ségra vdávala, loni v únoru, tak jsme říkali, že to uděláme ještě neposled, dokud není vdaná, tak to uděláme všichni společně. [00:27:50-0](#)

T: Čím myslíš, že tebe rozvod nejvíc poznamenal? A co je od rozvodu jiný? [00:27:58-3](#)

R: Určitě jsem na sobě vnímal, že mě rozvod poznamenal, co se týkalo navazování vztahů. A asi tím vztahem k tím rodičům, že jsem zjistil až po nějaké době, že mě to pořád

vnitřně tak jako ... že cítím nějakou takovou zášť, kterou jsem si potřeboval s těma rodičema vyřešit a vyříkat. Třeba hned po rozvodu jsem ten pocit neměl, protože mi to přišlo v pohodě a pak po nějaký delší době jsem zjistil, aha, tak mě to pořád štve a potřebuju vám to říct, abychom mohli spolu všichni fungovat. Pak samozřejmě do těch vztahů asi určitý handicap bych možná to nazval. Že se mi prostě nechtělo navazovat nějaký vážný vztahy a člověk tak nějak hleděl do budoucnosti s takovou tenzí, jestli bude schopnej udržet to manželství. [00:29:11-6](#)

T: Co soudíš o manželství? [00:29:20-6](#)

R: **Je to báječná instituce, každý by si ji měl aspoň jednou v životě zkusit** [00:29:26-9](#)

T: Takže plánuješ? [00:29:29-2](#)

R: Já bych se rád oženil nebo rád... takhle... vnímám to jako nějaký logický vyústění toho svého současného vztahu. [00:29:46-2](#)

T: A jaký představy by mělo splňovat manželství? Jaký by to manželství mělo být? [00:29:56-4](#)

R: Já bych měl být hlava rodiny a žena by mě měla poslouchat. Což si přejeme úplně všichni, ale všichni víme, že to reálně dopadne úplně jinak. My jsme většinou ti, co poslouchají tu ženu. **Určitě doufám, že spolu budeme vycházet dobře, že se nebudeme chtít hned po roce rozvést. Předpokládám, že když už do toho oba dva půjdeme, tak budeme doufat v to, že to bude na celý život. I tím, že jsme oba z církevního prostředí. Tam ten předpoklad je větší, pro ty lidi.** [00:30:43-5](#)

T: Takže tvoje přítelkyně taky věří? [00:30:45-7](#)

R: Ano. Tak podobně jako já, bych řekl. Ono tím, že jsme v tom oba dva vychovávaní, tak prostě tam je větší třeba to nastavení na to. [00:30:58-5](#)

T: A nějaký třeba ten vztah, jak by měl vypadat? To manželství? [00:31:06-2](#)

R: Měli by být oba rovnocenní ty partneři, že by to právě nemělo být tak, že já se táhnu a ty se vezeš. Samozřejmě, může být období, kdy jeden ten partner to bude mít horší lepší. Tak se vystřídaj. Měli by bejt rovnocenní partneři, že můj názor má stejnou váhu jako ten tvůj. I když si často myslíme, že ten tvůj názor je úplně blbej. Měla by tám být nějaká

úcta. Miluju tě, tak o tobě nebudu říkat, že seš úplněj kretén. Takže tohle. Láska tam musí nejt, doufám, že i věrnost by tam mohla bejt. [00:32:12-9](#)

T: Co soudíš o tom, jaká je v ČR míra rozvodovosti? Víš, jaká je? Pokud ne, já ti to osvětlím. [00:32:19-4](#)

R: No, jaký jsou nejnovější čísla? [00:32:26-4](#)

T: Pohybuje se to furt mezi 40%-50% v úhrnu rozvedených manželství posledních asi deset let. [00:32:40-2](#)

R: *Myslím, že to je normální. Samozřejmě, když se podíváme třeba na Polsko, které je silně katolické, tak tam ta míra rozvodovosti bude rozhodně menší. Na druhou stranu otázka je, zda to, že je tam ta míra rozvodovosti menší, říká něco o kvalitě těch manželství tam. Pokud to manželství je nekvalitní a oni se nerozvedou jenom proto, že jsou katolíci, tak to je to stejně na hovno, jako to, že ty naše manželství jsou blbý a rozvedou se. To na té kvalitě nic nemění. Myslím, že to je normální, že to souvisí s tím v jaké žijeme společnosti. Tím, že jsme právní stát, kterej to má nastavenou jako možnost dobrovolnou to manželství uzavřít, ale samozřejmě ho i dobrovolně zrušit. Takže to beru tak jak to je prostě.* [00:33:44-8](#)

T: Je pro tebe rozvod přijatelný v manželství? [00:33:53-0](#)

R: *Jo, myslím si, že jo. Samozřejmě je to i tím, že jsem si to sám prožil a vím, že častokrát to je lepší řešení, než aby ti dva zůstali spolu. Vidím i manželé, který spolu zůstali, ale prostě spolu nejsou šťastní, ale zůstávají spolu buď právě proto, že jsou věřící, kvůli dětem a to se podle mě podepíše i na té výchově těch dětí a na těch dětech. Takže radši budu normální člověk z rozvedených poměrů, než prostě blbec z nerozvedenejch.* [00:34:34-1](#)

T: Kdy plánuješ manželství? Máš nějaký horizont? [00:34:39-0](#)

R: Ona to plánuje dost za mě. Pokud by všechno klaplo, tak jak si plánujeme, tak by třeba za rok... po dokončení VŠ, tak to řeknu. [00:35:06-5](#)

T: Takže to ti bude kolik? [00:35:09-2](#)

R: 24 [00:36:07-1](#)

T: Co soudíš o rodičovství? O dětech? 00:36:11-9

R: To mě děsí asi ještě víc, než to manželství. **Vychovat normální dítě je podle mě hrozně těžký.** Navíc, jak já budu vychovávat vychovávat holčičku, co jí jako budu říkat nebo chápeš. když budu mít kluka, tak ho budu učit fotbal, komiksy, a co jako ta holka? O barbínách nic moc nevím a zahrádkaření a pletení taky moc ne. Tak jako nevím, no. **No a lidi by si měli pořizovat děti, až když jsou schopný se o ně postarat prostě si to rozmyslet.** 00:36:45-3

T: Můžu tě uklidnit, spousta holek jsou jako kluci, já jsem vždycky byla jako kluk. 00:36:47-9

R: No a baví tě fotbal? 00:36:51-1

T: No fotbal ne, ale auta 00:37:00-0

R: Aha, no když jsme se o tom bavili, tak naposled to vypadalo, že když se narodí holka, tak to bude mít na starost ona a když kluk, tak manžel. A uvidíme, kdo to dítě vychová líp, jestli ona tu holku nebo já toho kluka. 00:37:24-5

T: Chtěla jsem se ještě zeptat na role. Myslíš, že to budete mít v manželství rozdělený? Třeba ženská bude prát, vařit a tak, ty budeš doma opravovat a vydělávat a nebo myslíš, že to je jedno? 00:37:42-0

R: Myslím, že dneska už se toho dost mění. Samozřejmě by se mi líbilo, kdybych byl ten hlavní nositel příjmu, ale vzhledem k tomu, jak vidím svoji současnou přítelkyni, tak ona vydělává daleko víc peněz, než já. A jsem s tím relativně smířenej, takže kdyby to tak bylo i v manželství jako... a co se týče oprav, to nevím, já jsem se párkrát s kladivem viděl a doufám, že bude manželka vydělávat hodně, abychom si mohli zaplatit opraváře. 00:38:23-4

T: Myslím i rodičovství, jestli to máš naplánovaný tradičně úplně nebo jestli je tam přesah i k tý ženě a obráceně? 00:38:34-3

R: Myslím, že dneska už se ty role fakt prolínají, že už to není tradiční. 00:38:47-0

T: Ty na tom teda vůbec nebazíruješ? 00:38:46-9

R: Ne, jsem liberál srdcem i duší a jsem pro. 00:39:01-8

T: Kdy a kolik chceš děti? 00:39:03-3

R: Já bych chtěl děti tak ideálně ve 28 až mi bude, tak první. Ale to je podle mojí přítelkyně už dávno. Ona by chtěla tři děti. Ona je mladší dokonce ještě. Její původní plán byl, že si udělá dítě v 20ti, protože její maminka ji měla v 20ti. A v 18ti se chtěla vdávat. Takže to už propásla. Říkám proč, já si chci ještě užívat, cestovat. Když ona začne v 27, tak ty dvě děti do 30 klidně stihne. I v 28 teoreticky. Takže já bych ideálně aspoň tři roky po svatbě. 00:40:10-7

T: Takže nejdřív chceš svatbu a pak až děti? 00:40:12-4

R: Jo, rozhodně. A ještě třeba auto mezi to. 00:40:20-2

T: Kolik chceš dětí? 00:40:25-6

R: Chtěl bych tak 2-3 děti. Ideálně jedno a dvojčata třeba, to by bylo fajn. To by se to sfouklo naráz. 00:40:39-0

T: Myslíš, že to je reálný mít dneska tolik dětí? 00:41:04-0

R: Proč ne? 00:41:05-9

T: Já nevím, já se jen ptám 00:41:07-9

R: Jo, já myslím, že reálný to je, když to bude v našich finančních možnostech, tak proč ne. 00:41:27-8

T: Ještě něco, co se týká třeba dětí? Chtěl bys je vychovávat, jako rodiče tebe? 00:41:37-7

R: Jo, myslím si, že jo, že naši nás vychovali dobře. Naučili nás úctu k hodnotám, k hodnotě peněz a věcí, tak to je myslím si důležitý, že jsme nebyly takový ty děti, co dostaly všechno, co chtěly. Takže jo a myslím si, že i třeba přes třeba striktnější výchovu, že se rodičům úplně neodmlouvalo nebo tam jedna přiletěla. Tak na tom si myslím není nic špatného. Myslím si, že když se to dítě naučí úctě k nějakým základním autoritám nebo... je důležitý podle mě tomu dítěti dám nějaký základní mantinely a na těch mantinelech bazírovat od začátku. Takže jo, nemyslím si, že by nás rodiče vychovali špatně a, že bych nějak zásadně překopával ten systém nebo tak. 00:42:35-6

T: Jaký máš plány teď v budoucnu, blížký i třeba vzdálenější budoucnost? 00:42:46-0

R: **Momentálně chci udělat zkuškový, chci jet na dovolenou. Po vysoký uvažuju na doktora ještě, že bych zkusil. A samozřejmě nějaká práce dobrá. My si první musíme s přítelkyní ujasnit, kde se třeba budem pohybovat. Zda v Česku nebo na Slovensku a potom následně od toho můžu odvíjet nějaký plány.** [00:43:24-4](#)

T: A tak třeba v nějaký obecnější rovině? Jakou bys chtěl práci, vzdělání, jestli bys chtěl hodně budovat kariéru nebo třeba ty děti, rodina? [00:43:35-0](#)

R: **Mě by bavilo budovat asi kariéru. Ale já bych chtěl dělat něco, co mě baví, takže bych se chtěl pohybovat v mediálním prostoru nějaký způsobem a něco asi trošku tvořit. Takže to je můj takovej nějaký sen. Než skončit někde v kanclu, kde 8h denně ťukáš pořád ty stejný čísla do počítače, tak to by mě asi úplně nebavilo.** [00:44:05-4](#)

T: A shoduje se to s tou rodinou? Myslíš, že budeš zároveň dělat kariéru a mít manželství a děti? [00:44:15-3](#)

R: **Myslím si, že jo, protože si myslím, že moje přítelkyně, že taky by chtěla dělat kariéru, ale je na to mateřství si myslím, že se na to těší. Až bude moct být jednou doma s dětma a vychovávat je a vychovávat mě u toho. Dělat takový to teplo domácího krbu, takže na to si myslím, že se těší. Z toho důvodu si myslím, že je pro mě skloubitelný, že já bych dělal trošku nějakou kariéru trošku a ona se starala o ty děti.** [00:44:50-5](#)

T: Co je hlavní priorita pro tebe právě v těch budoucích plánech? [00:45:09-1](#)

R: **Asi dodělat školu, to mgr. A pak asi se teda nějak oženit no.** [00:45:20-4](#)

T: Takže rodina nejdřív? [00:45:21-6](#)

R: **No ne, ale tak jako tu kariéru začnu budovat zhruba ve stejný době, jako začnu to manželství. Takže to půjde nějak ruku v ruce v tý době.** [00:45:34-8](#)

T: Spolíháš na podporu svých rodičů v realizování tvých plánů budoucích? [00:45:46-4](#)

R: **Spíš asi, co se týče nějakých rad, než nějaký aktivní zapojení rodičů.** [00:46:02-3](#)

T: A myslíš, že tě budou podporovat, nebo že ti do toho budou mluvit? [00:46:08-3](#)

R: **Budou mě podporovat, já myslím, že oni jsou takový, že už tuší, že v mejch letech si to udělám po svým. Že nemá moc cenu mi do toho kecat. Navíc si myslím, že usoudili,**

že jsem poměrně rozumný člověk, kterej nebude vymýšlet úplný kraviny, takže podle mě nebudou nijak usměrňovat. [00:46:34-4](#)

T: U těch dětí spolíháš na ně? Třeba na hlídání, na pomoc s výchovou? [00:46:40-9](#)

R: Jo, to by bylo dobrý, ale zase záleží, kde budeme. Jestli budeme v dostatečné blízkosti. **Samozřejmě, kdyby sme byli blízko, tak bych toho rád využil.** Otázka je, jestli v té době naši ještě budou pracovat nebo už budou v důchodu a jak se moc budou dát využít. [00:47:02-8](#)

T: Myslíš, že by ti pomohli rádi takhle? [00:47:06-4](#)

R: **Jo, myslím si, že naši se těší, až budou vnoučata.** [00:47:12-4](#)

T: A celkově myslím, že ti vždycky ochotně pomohli, s čím bys potřeboval? [00:47:18-2](#)

R: **Jo, to naši vždycky. V tomhle oni jsou vždycky ochotní pomoc.** [00:47:24-6](#)

T: Vůbec bys neměl problém tam dítě nechat, aby si ho vychovávali, tak jak oni uznaj za vhodný? [00:47:32-9](#)

R: Ne, myslím si, že oni budou potom rozmazlovat. Takže to bude spíš takový to usměrňování těch vlastních rodičů potom. [00:47:43-9](#)

T: Ještě jsme asi neřekli, kdy tě rodiče přestali finančně podporovat? [00:47:59-9](#)

R: **Teď, když jsem dodělal bakaláře, tak v té době. Mgr. už si platím sám.** [00:48:14-0](#)

T: A koho to bylo rozhodnutí? [00:48:17-7](#)

R: **Rodičů. Já jsem o tom ale věděl, takže to nebylo nic překvapivýho, to bylo prostě: "Jo, bakaláře ti zaplatíme, to se nemusíš bát, ale pokud chceš studovat magistra, tak to už se budeš živit sám".** Bral jsem to jako dobrej obchod a vyhovuje mi to. Že už si jedu na svým písečku, ze svých peněz, vím, co si můžu koupit, co si nemůžu koupit. [00:48:47-6](#)

T: A taky taková ta svoboda, vid'?' [00:48:50-0](#)

R: Přesně a má člověk ze sebe dobrej pocit, že si vydělává sám, žíví se sám a že prostě je dospělej. [00:48:58-4](#)

T: Mně to připadá, že to nebylo ve zlým, že by tě nechtěli podporovat, ale že chtěli, aby ses staral sám o sebe v rámci té samostatnosti 00:49:08-6

R: No, jako jo. To je přesně to, k čemu nás oni vedli, aby sme byli samostatný. Mně to vyhovuje, jsem za to rád. Zním i příklady lidí, kteří jsou ve svých 24 pořád dom, nechávají se živit pomalu rodičema a do toho reálného světa jsou často nepoužitelný. 00:49:32-8

T: Kdybys měl ale nějaký problém, tak by ti určitě pomohli ne finančně? 00:49:38-0

R: Jo, to táta vždycky říká: "Kdybys neměl, co jíst, tak řekni a nějak to vyřešíme" 00:49:48-2

T: Tak to bylo všechno, co jsem potřebovala. Děkuji ti hrozně moc za rozhovor 00:49:53-1

R: Nemáš vůbec zač, bylo mi velkou ctí ti pomoci s rozhovorem.